

Aseri maastikukaitseala
Kalvi hoiuala
Arupealse hoiuala
kaitsekorralduskava

SISUKORD

1. Sissejuhatus	3
2. Üldandmed	3
2.1. Aseri maastikukaitseala moodustamine ja eesmärk	3
2.2. Kalvi ja Arupealse hoiuala moodustamine ja eesmärk	4
2.3. Asukoht ja tsoneering	4
2.4. Looduslikud tingimused	4
2.5. Sotsiaalmajanduslik keskkond ja huvigrupid	5
3. Väärtused	6
3.1. Maastikulised väärtused	6
3.2. Elupaigatüübid	9
3.2.1. Elupaigatüübid Aseri maastikukaitsealal	10
3.2.2. Elupaigatüübid Kalvi hoiualal	14
3.2.3. Elupaigatüübid Arupealse hoiualal	15
3.3. Elustik	16
3.4. Teaduslikud väärtused (inventuurid ja seire)	18
3.5. Puhkemajanduslikud ja loodushariduslikud väärtused	19
3.6. Kaitseala kaitseväärtused, neid mõjutavad tegurid ja kaitsekorralduslikud meetmed ..	20
4. Tegevuskava	23
4.1. Inventuurid, seired, uuringud	23
4.1.1. Kaitsealuste liikide leiuandmete täpsustamine	23
4.1.2. Kestla soo linnustiku inventuur	23
4.1.3. Riiklik seire	23
4.1.4. Rannu raba taastamise tulemuslikkuse seire	23
4.1.5. Kaitsekorra tulemuslikkuse vahehindamine	23
4.2. Hooldus-, taastamis ja ohjamistegevused	24
4.2.1. Rannu soo taastamine	24
4.2.2. Pool-looduslike koosluste taastamine ja hooldamine	24
4.3. Loodusõppe- ja puhkemajanduslikud tegevused	25
4.3.1. Puhkemajanduse korraldamine	25
4.3.2. Infotahvlid	26
4.4. Kaitseala tähistamine	26
4.5. Kavad, plaanid, eeskirjad	26
4.5.1. Rannu raba taastamistegevuste projekt	26
4.6. Valitsemine ja järelevalve	27
4.6.1. Kaitseala valitsemine	27
4.6.2. Kaitse-eeskirja muutmine	27
4.6.3. Järelevalve	27
4.6.4. Maaküsimused	27
4.6.5. Kaitseala väärtuste teadvustamine, teabe jagamine	27
4.6.6. Kava uuendamine	27
5. Tulemuslikkuse hindamine	30
Lisa 1. Aseri maastikukaitseala kaitse-eeskiri	33
Lisa 2. Hoiualade kaitse alla võtmise määrus	37
Lisa 3. Aseri maastikukaitseala uue kaitse-eeskirja eelnõu project	39
Lisa 4. Kaardid	43

1. Sissejuhatus

Vastavalt looduskaitseaduse (RT I 2007, 25, 131; 2009, 53, 359) § 25 on kaitsekorralduskava hoiualade ja kaitsealade alapõhise kaitse korraldamise aluseks ning sisaldab: 1) kaitseala mõjutavaid olulisi keskkonnategureid ja nende mõju loodusobjektile; 2) kaitse eesmärged ja nende saavutamiseks vajalikke töid, sealjuures hinnates ka tööde tegemise eelisjärjestust, ajakava ning mahtu; ning 3) kava elluviimise hinnangulist eelarvet. Kaitsekorralduskava koostamise ja kinnitamise aluseks on keskkonnaministri 20. oktoobri 2009. aasta määrus nr 60 "Kaitsekorralduskava koostamise ja kinnitamise kord ning kaitsekorralduskava kinnitaja määramine".

Kaitsekorralduskava kinnitab Keskkonnaamet. Teave kaitsekorralduskava kinnitamise kohta avalikustatakse Keskkonnaameti veebilehel.

Käesoleva kaitsekorralduskava (edaspidi kava) eesmärk on:

- Määrata kaitseala kaitsekorralduslikud juhised järgmiseks 10 aastaks (kaitsekorraldusperiood);
- Anda alus tegevuste eelisjärjestamise ja tegevusplaani koostamise jaoks;
- Tagada kaitseala majandamise ja kaitsekorralduse jätkusuutlikkus;
- Luua alusdokument kaitseala kaitsekorralduslike tegevuste rahastamiseks

Kaitsekorralduskava koostamisel juhendatakse Eesti Vabariigi kehtivast seadusandlusest ja Kaitsekorralduskava koostamise juhendist (2010).

Aseri maastikukaitsealale koostas 2006. aastal kaitsekorralduskava Silvia Pihu, 2010. aastal täiendas kava Kalvi ja Arupealse hoiuala osas ja tegi ajakohaseid muudatusi Keskkonnaameti Viru regiooni kaitse planeerimise spetsialist Triin Amos.

Kaitsekorralduskava avalikustamise koosolek toimus 30. juunil 2010. a Aseri vallamajas. Koosolekule olid kutsutud valla, RMK ja kohalike külaseltside esindajad. Koosolekul osales 5 inimest.

2. Üldandmed

2.1. Aseri maastikukaitseala moodustamine ja eesmärk

Aseri maastikukaitseala kaitse-eeskiri on kinnitatud Vabariigi Valitsuse 9. mai 2007. a. määrusega nr 134 (RT I 2007, 36, 244; 2010, 13, 70, vt lisa 1). Tulenevalt Vabariigi Valitsuse 5. augusti 2004. aasta korraldusest nr 615-k (Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri) kuulub kaitseala Aseri loodusala (EE0070112) koosseisu. Kaitseala valitseja on Keskkonnaamet.

Vastavalt ala kaitse-eeskirjale nimetatakse Aseri maastikukaitseala kaitse-eesmärkidena:

1) looduslike panga- ja palumetsade, soo- ja poollooduslike koosluste, kaitsealuste liikide elupaikade ning piirkonna keskkonnaseisundi kaitse;

2) elupaigatüüpide, mida nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta nimetab I lisas – eelluidete (2110), lubjavesel mullal liigirikaste niitude (6270*), niiskuslembeste kõrgrohustute (6430), rabade (7110*), lubjakivipaljandite (8210), liivakivipaljandite (8220), vanade loodusmetsade (9010*), rohunditerikaste kuusikute (9050), puiskarjamaade (9070), soostuvate ja soolehtmetsade (9080*), rusukallete ja jäärakute metsade (9180*) ning siirdesoo- ja rabametsade (91D0*) kaitse;

3) II kaitsekategooria taimeliikide – sookäpa (*Hammarbya paludosa*) ja pruuni raunjala (*Asplenium trichomanes*) ning III kaitsekategooria liikide – kahelehise käokeele (*Platanthera*

bifolia), kuradi-sõrmkäpa (*Dactylorhiza maculata*), soo-neiuvaiba (*Epipactis palustris*), laialehise neiuvaiba (*Epipactis helleborine*), roomava öövilke (*Goodyera repens*), hariliku ungrukolla (*Huperzia selago*), karukolla (*Lycopodium clavatum*), pruunika pesajuure (*Neottia nidus-avis*), metsõunapuu (*Malus sylvestris*), hariliku käoraamatu (*Gymnadenia conopsea*), mets-kuukressi (*Lunaria rediviva*) kaitse.

2.2. Kalvi ja Arupealse hoiuala moodustamine ja eesmärk

Kalvi ja Arupealse hoiualad on kaitse alla võetud Vabariigi Valitsuse 5. mai 2005. a määrusega nr 93 (RT I 2005, 25, 195; 2010, 13, 70, vt lisa 2). Arupealse hoiuala kaitse-eesmärgiks on puisniitude (6530*) kaitse. Kalvi hoiuala kaitse-eesmärk on kadastike (5130) kaitse. Kalvi ja Arupealse hoiualad kuuluvad Aseri loodusala koosseisu.

2.3. Asukoht ja tzoneering

Aseri maastikukaitseala pindalaga **608** ha asub Ida-Viru maakonnas Aseri vallas Kalvi, Aseriaru, Kõrkküla, Rannu, Koogu ja Kestla külas (vt lisa 4, kaart 1 ja 2).

Kaitseala koosneb kolmest lahustükist ja jaguneb vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele **kolmeks sihtkaitsevööndiks** – **Aseri** (35 ha), **Mustmetsa** (81 ha) ja **Kestla** (408 ha) – ning **kaheks piiranguvööndiks** – **Sooserva** (34 ha) ja **Ridaküla** (50 ha) (vt lisa 4, kaart 3). Maastikukaitseala asukoht ja tzoneering on esitatud lisas 2, kaart 3.

Kalvi hoiuala pindalaga **26** ha asub Aseri vallas Kalvi külas.

Arupealse hoiuala pindalaga **7** ha asub Aseri vallas Koogu külas.

Edaspidi on käesolevas kavas kasutatud lühendeid: skv - sihtkaitsevöönd, pv – piiranguvöönd, MKA – maastikukaitseala, KA – Keskkonnaamet, RMK – Riigimetsa Majandamise Keskus, MTÜ – mittetulundusühing, KOV – kohalik omavalitsus, EMÜ – Eesti Maaülikool, KKI – Keskkonnainspektsioon, JRO – jätkuvalt riigi omandis olev maa.

2.4. Looduslikud tingimused

Kaitsealad kuuluvad kahte maastikurajooni, Põhja-Eesti rannikumadalikule ja Viru lavamaale. **Põhja-Eesti rannikumadalik** võtab enda alla kitsa maariba mere ja Põhja-Eesti paekalda ehk Balti klindi vahel. Sellesse rajooni kuulub Aseri MKA Aseri skv tervenisti ja Mustmetsa skv klindialune osa. Rannajoon on võrdlemisi vähe liigestatud.

Rannikumadaliku meresetetele on kujunenud väheproduktiivsed liiv- või rähkmullad, kuid klindialustel rusukalletel on mullad kõrgema huumuse- ja toitainesisaldusega ning hea veevarustusega, mistõttu kasvavad siin liigirikkad laialehised metsad.

Viru lavamaa hõlmab Harju-Viru lubjakiviplateo idaosa Põhja-Eesti rannikumadaliku ja Alutaguse vahel. Sellesse rajooni kuulub Aseri MKA Mustmetsa skv klindipealne osa ja Kestla soo lahustükk ning Kalvi ja Arupealse hoiualad tervenisti. Paasaluspõhi ulatub siin maapinna lähedale, ent on enamasti kaetud 1-2 m paksuse pinnakatttega, milleks on lubjarikas rähkne moreen. Levinud on karbonaatsed rähkmullad ning mitmesugused gleistunud mullad. Suvel aktiivse vegetatsiooni perioodil esineb siin niiskuse defitsiit, sest lubjakivid on lõhelised ja lasevad vett kergesti läbi.

Suurimaks looduslikuks pinnavormiks on siin Viru lavamaa põhjaservaks olev **Balti klint e Põhja-Eesti klint**. Jalamilt alates paljanduvad siin kambriumi ajastu liivakivid ja sinisavi, millele kõrgemal järgnevad ordoviitsiumi ajastul tekkinud fosforiiti sisaldav oobolusliivakivi, radioaktiivne diktüoneemakilt ja glaukoniitliivakivi ning panga ülemises osas ja pervel mitmesugused lubjakivid.

Suuremaid veekogusid kaitseala territooriumil ei asu. Pinnavee vooluvõrgu moodustavad Kestla sood ümbritsevad kuivenduskraavid, soo läänepiiril Meriküla oja ja Purtse jõe vasakpoolne lisajõgi Sõreda oja, mis on õgvendatud ja kohati lubjakivisse raiutud.

Geobotaanilise rajoneeringu järgi kuuluvad kaitsealad Põhja-Eesti rannikuvööndi aruniitude rajooni, sealhulgas klindi allrajooni (Laasimer, 1958).

2.5. Sotsiaalmajanduslik keskkond ja huvigrupid

Vaid 12,5% Aseri maastikukaitsealast (75,95 ha) hõlmavad eramaad, jäädes ainult piiranguvööndisse. Ülejäänud on riigimaad ja jätkuvalt riigi omandis olevad maad, mis Aseri ja Kestla sihtkaitsevööndis tuleks kindlasti jätta riigi omandisse. Mustmetsa sihtkaitsevöönd kuulub tervikuna RMK Ida-Virumaa metskonda (vt lisa 3, kaart 4).

Kalvi hoiuala asub tervenisti jätkuvalt riigi omandis oleval maal. Arupealse hoiualast asub 3,99 ha eramaal, ülejäänud ala (2,86 ha) on jätkuvalt riigi omandis oleval maal.

Kinnistatud maaomandid, mis ulatuvad kaitsealadele, on toodud tabelis 1. Huvigruppide ja mõjutajate hulka võivad kuuluda ka need maaomanikud, kelle maaomandus piirneb vahetult kaitsealaga.

Maaomanikud on huvitatud otseselt tulu saamisest maa kasutamise ja metsade majandamise teel. Piiranguvööndis on metsade majandamisele seatud piirangud, mida kompenseerib osaliselt maamaksusoodustus, samuti on piiranguvööndis lubatud säästlik majandamine, sh ka turberaied. Natura 2000 alal asuva erametsamaa kohta on võimalik taotleda toetust, mille määr 2010. a oli piiranguvööndis 940 krooni ja sihtkaitsevööndis 1720 krooni hektari kohta. Ka haritavatel maadel ja pool-looduslikel rohumaadel on võimalik taotleda PRIA kaudu keskkonnakaitseliste piirangutega ala toetusi. Aseri maastikukaitseala Ridaküla piiranguvööndis on 2,5 ha ning Arupealse hoiualal 4,2 ha pool-looduslike kooslusi – puisniite, mis on kantud pool-looduslike koosluste registrisse ja millele on võimalik taotleda PRIA pool-loodusliku koosluse hooldamise toetust. Toetuse suurus ühe hektari puisniidu hooldamiseks aastas on 3725 krooni ja ühe hektari muu niidu hooldamiseks aastas 2910 krooni. Toetus võetakse viieaastase kohustusena. PRIA põllumassiivide registrisse kantud põllumaade hooldamiseks on võimalik taotleda Natura 2000 alal asuva põllumajandusmaa kohta antavat toetust, mis 2010. aastal on 502 krooni/ha.

Mustmetsa sihtkaitsevööndisse jääb riigimets, mis Natura 2000 alal paiknemise tõttu on puidu tootmisest välja arvatud. Seetõttu pole RMK kui alaga seatud huvigrupi roll seatud metsade majandamisega. Vastavalt keskkonnaministri 3. juuni 2004. a määrusele nr 65 (RTL 2004, 78, 1255; 2009, 11, 131) korraldab RMK alates 2009. aastast kaitsealade tähistamist. Samuti korraldab RMK infotahvlite paigaldamist ja muid külastusega seotud tegevusi ning on võimalik Kestla soo taastamistegevuste teostaja.

Kindlasti on mõjutajateks-huvilisteks ka looduses viibijad, marjulised-seenelised, jahimehed, turistid ja teadlased. Kestla soo ning Mustmets on puutumatu aladena oluliseks marja-seenekorjamise kohaks ümbruskonna elanikele. Mustmets on ka väärtuslik matkamiskoht loodushuvilistele. Kohalikud MTÜd ja vald on huvitatud matkaraja rajamisest. Turistid on huvitatud heas korras ja toimivatest ala tutvustavatest rajatistest (matkarajad, infotahvid, viidad, trepid, puhkekohad). Alal asuvat puhkemajanduslikus infrastruktuuri kirjeldatakse pikemalt peatükis 3.5.

Alal asuvad seireruudud on teadlastele ja kaitse korraldajatel oluliseks kohaks info saamisel kaitseväärtuste seisnudi kohta. Keskkonnaamet ala valitsejana on huvitatud eelkõige loodusväärtuste säilimisest

Tabel 1. Katastriüksused kaitsealal (seisuga 04.07.2010)

Nimetus	Tunnus	Pindala kaitsealal/ha	Maaüksuse üldpindala/ha
Aseri maastikukaitseala			
<i>Mustmetsa skv</i>			
Sonda mk maatükk	15401:002:0580	80,72	180,70
<i>Sooserva pv</i>			
Munaka	15401:002:0180	16,54	16,54
Võhma	15401:002:0213	14,42	41,64
Andojaani	15401:002:0380	1,52	3,02
Pusta	15401:002:0370	1,61	5,55
<i>Ridaküla pv</i>			
Mustlao	15401:002:0090	4,16	18,67
Tooma	15401:002:0412	2,85	2,85
Maantee all	15401:002:0433	2,38	4,53
Karilau	15401:002:0342	8,65	8,65
Soo	15401:002:0125	5,37	5,37
Mardi-Leiko	15401:002:0422	4,13	4,16
Vanani	15401:002:0082	2,13	12,42
Veski	15401:002:0182	3,02	4,98
Pärnaku	15401:002:0167	4,03	4,03
Kuusiku	15401:002:0207	4,98	15,98
JRO		6,3	
<i>Aseri skv</i>			
JRO		35,09	
<i>Kestla skv</i>			
JRO		408,1	
Kalvi hoiuala			
JRO		25,9	
Arupealse hoiuala			
Magasi 5	15401:002:0028	1,67	1,67
Magasi	15401:002:0574	2,32	2,5
JRO		2,86	

3. Väärtused

3.1. Maastikulised väärtused

Märgalad

Pindalaliselt moodustab kaitsealast suurima osa kaheosaline **Kestla soo ehk Rannu raba** (645 ha), hõlmates tervenisti Aseri MKA Kestla skv ning osaliselt Ridaküla ja Sooserva pv. Kestla soo kaitse vajadus oli üks peamisi põhjusi kaitseala loomise algatamiseks. Soo on tekkinud kunagise järve kinnikasvamisel ja paikneb lõhelise dolomiidistunud lubjakivi alal, millel on pinnakatet 1-8 m (Ilomets, 2002; Kink, 2003). Turbakihi paksus ulatub 6 meetrini, järvesetteid on pisut üle meetri. Läänepoolse rabaosa keskel tuleb põhjavesi soopinnale allikana (Ilomets, 2002). Soo kuivendamine karstunud alal ja ühtlasi niigi suure tehiskoormusega Purtse jõe valgatal võib mõjutada küllaltki suure ala veerežiimi ja põhjustada ka ümbruskonna kaevude kuivaksjäämist (Ilomets, 2002; Kink, 2003). Seega on tegemist väga olulise veesäilitusalaga.

Kestla soo keskel paiknevad turbatootmise jääkväljad (41 ha) on lõiganud soomassiivi kaheks eraldi olevaks osaks, moodustades maastikulise ning ökoloogilise barjääri paljude liikide levikule. Üle 30 aasta tagasi mahajäetud freesvälja taimestumine on toimunud aeglaselt ja

ebaühtlaselt. Domineerivateks taimeliikideks on kanarbik ja kattedkold. Veetase paikneb 30-80 cm sügavusel. Seetõttu on turba pinnakihi niiskusesisaldus soole iseloomuliku taimkatte kujunemiseks liialt sügaval. Varjutaluvad turbasambliiigid kasvavad vaid väikeste laikudena ja valguslembesed, tihedat vaipa moodustavad turbasambliiigid puuduvad. Puurinde liituse suurenedes väheneb maapinnale jõudva valguskiirguse ja sademete hulk, mistõttu on turbasambliikide levik pärsitud. Arvestades nimetatud asjaolusid on Kestla soo jääkturbaväljade taastamine kaitseala kaitse korraldamise esmatähtsaid eesmärke. Selle olulisust rõhutab regionaalses kontekstis ka asjaolu, et piirkonna sood on kannatanud lisaks kuivendusele ning turba kaevandamisele ka aluselise õhusaaste mõju all. Taastamise üldeesmärgiks on sootaimkatte võimalikult kiire taastumine freesturbaväljadel. Taastamise pikema eesmärgi kohaselt on ala suundumas looduslikule arengule ning nõuab järjest vähem inimsekkumist. Täpsemalt prognoosida taimkattes toimuvaid muutusi kahjuks ei saa, sest selleks puuduvad meil varasemad kogemused, lisaks on antud ala olnud pikaajalise aluselise õhusaaste mõju piirkonnas.

Rannu raba keskel asuvate freesturbaväljade looduslike seisundi taastamiseks on läbi viidud põhjalikud uuringud ja koostatud taastamiskava tegevuste kaupa (Rannu raba hüljatud freesturbaväljade uuring ja taastamiskava, 2009).

Kaitse-eesmärk

Kestla soo kaitse-eesmärgiks on freesturbaväljadel sookoosluste taastamine ja seejärel loodusliku seisundi säilitamine, mujal loodusliku seisundi säilitamine.

Ohuteguriteks

Soo kinnikasvamine ja koosluste hääbumine mittetaastamise korral, kuivendussüsteemide jätkuv hooldamine.

Vajalikud tegevused

Rahastuse taotlemine taastamisprojekti tellimiseks, taastamistegevuste läbiviimine ja taastamise järjepidev seire.

Metsad

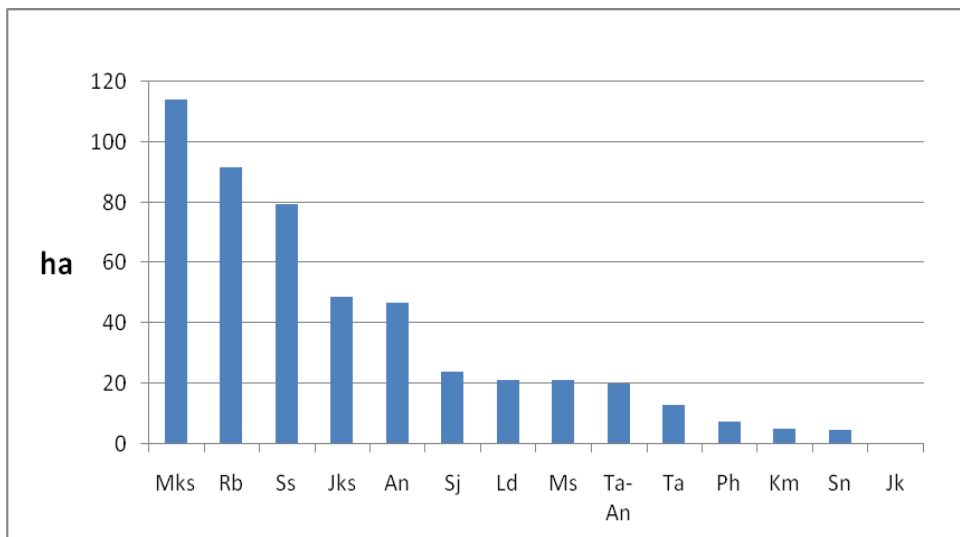
Aseri maastikukaitsealal on metsamaa pindala on 496,2 ha millest lagedaid alasid 4,9 ha (1%) ning puistuid 491,3 ha (99%), millest omakorda männikuid 304,1 ha (62%), kaasikuid 101,6 ha (21%), kuusikuid 27,5 ha (6%), jalakapuistuid 23,8 ha (5%), hall-lepikuid 17,5 ha (3%), sanglepikuid 14,8ha (3%) ja haavikuid 2 ha (vt joonis 2).

Aseri maastikukaitseala metsad on võõndite piires suhteliselt erinevad.

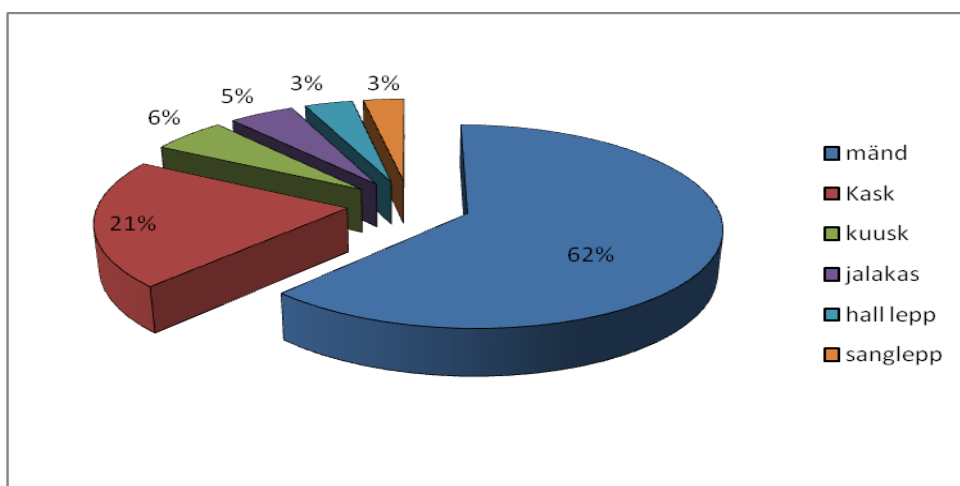
Aseri sihtkaitsevööndis on tegemist valdavalt klindinõlval kasvava laialehelise metsaga ja kirdepoolisel osal asuva 4,3 ha suuruse luitele kultiveeritud männikuga.

Mustmetsa sihtkaitsevööndis on enamuses valmivad ja küpsed kuusikud, vähem on keskealisi männikuid, ning küpseid kaasikuid ja hall-lepikuid.

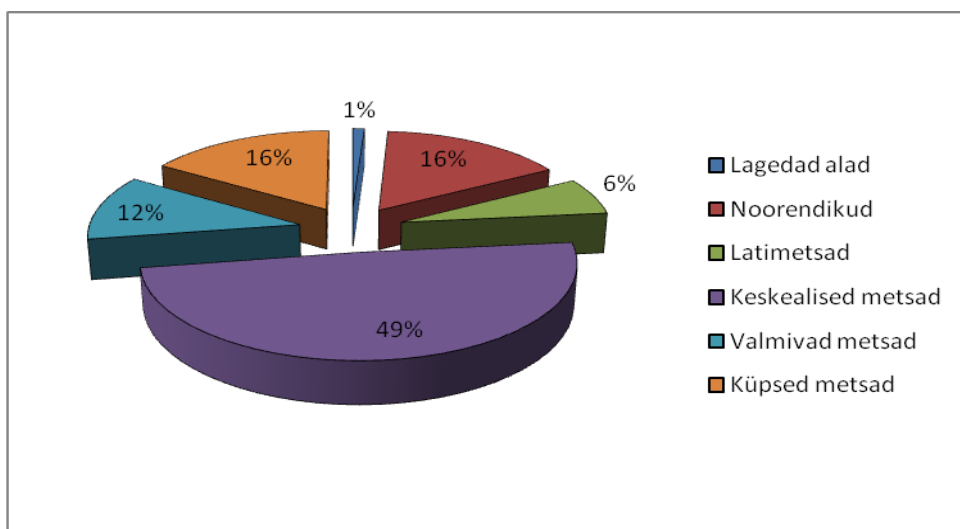
Kestla sihtkaitsevööndi keskosas on valdavalt madala boniteediga soomännikud, liikudes vööndi servade ja Ridaküla ja Sooserva piiranguvööndi poole, kus on tugev kuivenduse mõju, saavad rabamännikutest siirdesoomännikud ning seejärel kõdusoo, kus koosseisu lisandub keskealistele männikutele kask ning siin-seal mõned kuused. Eelnimetatud vööndite välispiiril on valdavalt keskealised, valmivad või küpsed, kase või sanglepa puistud vastavalt kas lodu, kõdusoo, angervaksa või tarna-angervaksa kasvukohatüüpides. Siinsetes metsades esinevaid elupaigatüpe on kirjeldatud peatükis 3.2.

Joonis 1. Metsa kasvukohtatüüpide esinemine Aseri maastikukaitsealal

Joonis 2. Metsade jaotumine Aseri maastikukaitsealal peapuuliigi järgi

Joonis 3. Metsade jaotumine Aseri maastikukaitsealal arenguklasside järgi.

Kaitse-eesmärk

Sihtkaitsevööndi metsade kaitse-eesmärk on areng üksnes loodusliku protsessina, piiranguvööndis maastikuilme säilitamine.

Ohutegurid

Rannaäärseid metsi võib ohustada intensiivne külastamine – tallamine, prahistamine, lõkke tegemine, okste murdmine. Kestla sood ümbritsevate märjemate metsaelupaigatüüpide seisundit võib kahjustada kuivendamine, kuid see tegur on väikese tõenäosusega, sest elupaigatüübi kriteeriumitele vastavad metsad asuvad JRO maadel, kus puudub omanikupoolne huvi kuivendamiseks. Välistada ei saa ka ebaseaduslikke raieid, eelkõige Mustmetsa skv-s.

Vajalikud tegevused

Turismirajatiste rajamine koostöös kaitseala valitsejaga, järelevalve.

Klint

Aseri maastikukaitsealal paljandub Põhja-Eesti klint kohati Aseri skv-s u 2,8 km ja Mustmetsa skv-s u 1,5 km pikkusel lõigul. Klindil paljanduvad 12 erinevat kivimilasundit, mis on ladestunud umbes 100 miljoni aasta jooksul ja see sisaldab väga palju fossiile (Arold, 2005). Aseri maastikukaitsealal asuvad klindilõik ei kuulu Põhja-Eesti klindi kõige esinduslikumate osade hulka, siiski väärneb see tähelepanu osana tervikust ja on oluline maastikuelement.

Pärandkultuurkooslused ja pärandkultuuri objektid

Pärandkultuurkooslused on esindatud Arupealse ja Kalvi hoiualal ning Aseri maastikukaitseala Ridaküla pv-s asuval Mustlao puisniidul (Karilau maaüksus, 15401:002:0342) ja Veski maaüksusel (15401:002:0182). 2,5 ha suurust Mustlao puisniitu hetkel ei hooldata, kuid seal on hästi säilinud puisniidule iseloomulik puurinde struktuur ja rohurinde liigirikas koosseis. Hoolduse puudumisel on niit hakanud mätastuma ja kohati võsastuma. Veski maaüksuse puisniit on hakanud metsastuma, kuid niidutaimkate on säilinud ja taastamise potentsiaal on hea.

Arupealse hoiualal asub esinduslik 4,3 ha suurune puisniit, millest 3,1 ha niidetakse igal aastal traditsioonilisel viisil käsitsi vikatiga.

Kalvi hoiuala on tugevasti inimtegevusest mõjutatud, suures osas on tegemist endise karjamaaga, kus karjatamine on lõppenud 10-15 aastat tagasi ning pikkamööda hakkab taastuma pool-looduslikele niitudele omane liigiline koosseis.

Pärandkultuuri objektidest on paremini säilinud Kalvi hoiualal tee ääres asuvad Kesimetsa moonameestemaja varemed, millest on alles maakividest müür ja kõrge korsten. Pärandkultuuri objektidena on mainitud veel Aseri sihtkaitsevööndi pangaaluses metsas asuv Tursa Jüri elukoht, Mustmetsa sihtkaitsevööndis asuv vana liivakarjäär (praegu asub seal RMK Aseri lõkkekoht) ning Sooserva piiranguvööndis endisaegsed Rannu küla elanike turbavõtukohtad.

Kaitse-eesmärk

Koosluste puhul nende taastamine ja säilitamine, objektide puhul säilitamine ja tutvustamine.

Ohutegurid

Koosluste jätkuv degradeerumine ja võsastumine hoolduse puudumisel.

Vajalikud tegevused

Arupealse hoiualal hooldamise jätkamine, mujal esmase tegevusena huvitatud hooldajate leidmine, koosluste taastamine, sobivaima hooldusviisi selgitamine ja regulaarne hooldamine, pärandkultuuri objektide puhul nende tutvustamine kaitseala väärtusi tutvustavatel infotahvlitel.

3.2. Elupaigatüübid

Natura elupaigad on inventeeritud 2000-2006 aastal Keskkonnaministeeriumi (KeM) tellimusel. Kaitsealal 2009. aastal läbi viidud metsainventeerimisel (teostaja Metsaruum OÜ) ja kaitseala kooslustega tutvumisel on selgunud, et elupaigad on osaliselt valesi hinnatud. Eelkõige puudutab see märgade metsade elupaigatüüpe (9080*, 91D0*), kuhu on määratud

kuivendusest mõjutatud kõdusoometsi, millel kõrget looduskaitset väärtust ei ole. Samuti on Kalvi hoiualal määratletud valdava elupaigatüübina kadastikud (5130), mida esineb seal vaid väikeste fragmentidena.

Tabel 2. Elupaigatüüpide esinemine Aseri MKAl, Kalvi ja Arupealse HAL

Elupaigatüübi kood	Elupaigatüüp	% ala pindalast	Elupaigatüübi pindala/ha (KeM)	Elupaigatüübi pindala/ha (Metsaruum OÜ inventuuri ja kaitseala valitseja hinnagu järgi)
Aseri maastikukaitseala				
1220	Püsitaimestuga kivirannad	0,2	1,19	ei inventeeritud
2110	Eelluited	0,6	3,5	ei inventeeritud
6530*	Puisniidud	0,4	2,5	5,5
7110	Looduslikus seisundis sood ja rabad	4,9	29,71	ei inventeeritud
8210	Lubjakivipaljandid koos nende lähedes kasvava taimestuga	0,4	2,62	ei inventeeritud
8220	Liivakivipaljandid koos nende lähedes kasvava taimestuga			ei inventeeritud
9010*	Vanad loodusmetsad	9,6	58,55	u 35
9050	Rohunditerikkad kuusikud	0,3	1,56	ei inventeeritud
9080*	Fennoskandia soostuvad ja soo-lehtmetsad	6,2	37,96	28,6
9180*	Pangametsad	4,9	30,10	30,1
91D0*	Siirdesoo- ja rabametsad	37,9	230,47	122,6
Kalvi hoiuala				
5130/6270	Kadastikud/liigirikkad rohumaad	60,8	15,8	5130 leidub vaid üksikute fragmentidena, mosaiikne ala, vahelduvad 6270, 6510, 7230
Arupealse hoiuala				
6530*	Puisniidud	94,3	6,6	4,2

Elupaigatüüpide jaotus kaardil KeM Natura inventuuri järgi on näidatud lisas nr 4, kaart 5.

3.2.1. Elupaigatüübid Aseri maastikukaitsealal

Eelluited (2110) esineb Aseri skv lääneosa rannikuribal u 1 km ulatuses. Tegemist on tuiskliiva-aladega, kus ei ole väljakujunenud taimkatet ja taimed kasvavad vaid üksikute kogumitena.

Püsitaimestuga kivirandasid (1220) leidub katkematu ribana kogu Mustmetsa skv ja Aseri skv rannikualal. Taimestumine on pigem mosaiikne või puudub täiesti. Nii seda kui eelmist (2110) elupaigatüüpi ohustavaks faktoriks võib pidada prahistamist puhketegevuse läbi ja ATVdega sõitmist. Selle leevendamiseks tuleb puhkajaid suunata olemasolevatele puhkekohtadele.

Rannikuelupaikade kaitse-eesmärgiks on nende loodusliku seisundi säilitamine ja inimtegevusest põhjustatud kahjustuste vältimine kogu ala ulatuses.

Ohutegurid

Liigne külastamine, prahistamine külastajate poolt, ATVdega sõitmine rannal.

Vajalikud tegevused

Külastajate suunamine ettevalmistatud puhkepaikadesse, järelevalve, prahi koristamine, vajadusel mootorsõidukitele liikumise keelu kehtestamine.

Liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (6270) on märgitud Ridaküla pv asuval Mustlao puisniidule (2,5 ha), mis kuulub siia elupaigatüüpi vastavalt Natura 2000 andmebaasile, kuid

PKÜ läbi viidud Ida-Virumaa pool-looduslike koosluste inventuuri (2007) ja EELISE pool-looduslike koosluste andmbaasi järgi on see määratletud puisniitude elupaigatüüpi (6530*). J. Paali kasvukohatüüpide klassifikatsiooni järgi kuulub niiskete pärisaruniitude tüüpi (2142p). Puurindes kasvab peamiselt kask (vähem kuusk, niidu piiril on istutatud saarepuude rida), põõsarindes on mitmesuguseid liike, sh ka mets-õunapuud (*Malus sylvatica*; LK III kat). Rohurindes leidub peale teiste liikide ka laialehist neiuvaipa (*Epipactis helleborine*), harilikku käoraamatut (*Gymnadenia conopsea*) ja kahkjaspunast sõrmkäppa (*Dactylorhiza incarnata*, kõik III kat). Seega on tegemist igati väärtusliku puisniiduga, mida väljendavad ka pärandkoosluste inventuuri (kirje 10868) hinnangud: koosluse ja floristiline väärtus keskmine kuni kõrge, esteetiline väärtus kõrge (Ida-Virumaa pool-looduslike koosluste inventuur, 2007). Seega vajab puisniit kindlasti taastamist ja edasist hooldamist, taastatavus on praeguses seisundis veel päris hea.

Ridaküla piiranguvööndis Veski maaüksusel (15401:002:0182) leidub samuti võsastunud endine puisniit, kus kohati esineb fragmentidena veel lagedaid laike. Puisniidule iseloomulike taimestik on veel säilinud ning see ala väärib kindlasti taastamist.

Kaitse-eesmärk

Puisniitude iseloomuliku ilme ja liigilise koosseisu taastamine ja säilitamine regulaarse hooldamise teel.

Ohutegurid

Võsastumine, kinnikasvamine ja puisniidule iseloomuliku liigilise koosseisu kadumine määral, et taastamine pole enam otstarbekas.

Vajalikud tegevused

Esmajärjekorras hooldaja leidmine, kes tegeleks niidu taastamise ja iga-aastase niitmise. Seejärel regulaarne niitmine.

Looduslikus seisundis rabad (7110*) (29,71 ha) ja siirdesoo- ja rabametsad (91D0*) (230,47 ha) kui üks kaitseala suuremaid väärtusi moodustavad valdava osa Kestla sihtkaitsevööndist ja seega kogu kaitseala pindalast. Üleminek elupaigatüüpide vahel on sujuv ja piir tinglik. Ehkki rabamets pole alati väga vana (keskmine vanus umbes 50 aastat) ja on osaliselt sihivõrgustikuga läbistatud ning servades ka kuivenduse mõjuga, seega hetkel mitte täiesti looduslikus seisundis, on ta väärtuslik juba rohkete kaitsealuste taimeliikide esinemise tõttu (vt ka p. 3.3.1.) (Pihu, 2006). KeM-i läbi viidud Natura elupaigainventuuri järgi on siirdesoo- ja rabametsade hulka määratud ka kuivendusest rikutud kõdusoometsi, mille looduskaitsealine väärtus on madal. Metsaruum OÜ läbiviidud inventuuri järgi leidub tüüpi 91D0* kaitsealal vaid 122,6 ha. Vastavalt Kestla skv kaitse-eesmärgile, milleks on sookoosluste taastamine, kuivendussüsteeme raba ja rabametsa elupaigatüübile vastavates või kujunevates kooslustes enam ei hooldata ning ajapikku võib taastuda looduslik veerežiim. Kooslused muutuvad looduslikumaks ja nende väärtus suureneb veelgi. Kestla soo ja seda ümbritsev üsna kitsas metsariba on oluliseks maastikuilmestajaks ulatuslikus põllumajandus- ja tööstusmaastikus. Selle kooslustekompleksi kaitse-eesmärgiks on loodusliku ilme ja liigilise mitmekesisuse säilimine, areng peab toimuma võimalikult looduslikuna.

Kaitse-eesmärk

Kaitse-eesmärgiks on looduslikus seisundis rabade soodsa seisundi säilitamine vähemalt 30 ha ulatuses ja siirdesoo- ja rabametsade taastamine ja säilitamine vähemalt 230 ha ulatuses. Väga pikas perspektiivis suureneb rabaelupaigatüüpide pindala veelgi sedamööda, kuidas sookooslused taastatakse ja kraavide mõju kaob.

Ohutegurid

Neile elupaigatüüpidele on kõige suuremaks ohuteguriks kuivendamine, mille tagajärjel soodele iseloomulike taimeliikide, sh turbasammalde katvus ja hulk väheneb ning rabametsadest kujunevad kõdusoometsad. Siiski on selle faktori olulisus kahanemas, sest selles piirkonnas hooldamist vajavaid eesvoole ei asu ning elupaigatüübid asuvad JRO maadel, kus puudub surve metsade kuivendamiseks ja uute kraavide rajamiseks. Piirkonna

äärealadel asuvad kuivenduskraavid on määratud kinnikasvamisele ja nende mõju on hääbumas. Elupaigatüüpidele mõjub soodsalt kõrvalasuva Kestla soo taastamine.

Vajalikud tegevused

Nende koosluste areng toimub loodusliku protsessina. Vältida tuleb rabametsade äärealadel asuvate kuivenduskraavide hooldamist.

Vanade looduspõõsade ehk läänetaiga tüüpi (9010*) on määratletud Natura 2000 andmebaasi järgi enamuse (58,55 ha) Mustmetsa sihtkaitsevööndi metsadest. Tegelikult on osad neist valmivad või keskealised puistud, mis vanuse järgi ei vasta praegu veel elupaigatüübi kriteeriumitele, kuid neid on võimalik määratleda taastuvate elupaikadena. Esinevad ajaloolise inimtegevuse jäljed – kunagisele karjatamisele viitavad vanade okastraataedade jäänused, esineb kinnikasvanud kuivenduskraave, sammaldunud kändud viitavad 30-40 aastat tagasi toimunud harvendusraiatele. Samas on võimalused looduspõõsailmelisena kujuneda head – esineb häile, lehtpuurikast alusmetsa, lamapuitu, surnult seisvaid puid ja lopsakas järelkasv. 30-50 aastaga kujunevad metsad märksa looduslikumaks. Vanade looduspõõsade hulka kuulub ka Mustmetsa sihtkaitsevööndis paiknev 1,5 ha suurune vääriselupaiga tunnustele vastav metsaosa – kuuse enamusega vana mustikapalu tüüpi segamets, milles leidub rohkesti surnud puitu, ajutine oja ja tema struktuur on looduspõõsale iseloomulikult ebaharilik.

Erinevalt Natura 2000 inventuuri andmetest tuleb vööndi idaosas asuvad 70-80 aasta vanused tarna- ja naadikaasikud (13 ha) lugeda taastuvate soostuvate ja soostunud lehtmetsade tüüpi. Need metsad on kujunenud tõenäoliselt endisaegsetele karjamaadele. Muuhulgas on vanade looduspõõsade elupaigatüübina määratud 2,5 ha suurune latimännik Aseri piknikukohas ja selle ümbruses, mille kujunemine looduspõõsaks on püsiva inimõju tõttu kaheldav. Ühegi taastuva metsaelupaigatüübi kriteeriumitele ei vasta praegu u 10 ha looduspõõsadena kirjeldatud puistutest. Kokku on kõikides arenguetappides looduspõõs, sh taastuvaid metsi, u 35 ha.

Kohalikus kõnepruugis on see paik tuntud Mustametsana ning külastuskoormust ja selle mõju elupaikadele tuleb siin jälgida ja matkaraja E9 (p 4.3.1.) rajamist kindlasti kavandada nii, et kõige väärtuslikumad elupaigad jääksid puutumata.

Kaitse-eesmärk

Kaitse-eesmärgiks on vanade looduspõõsade, sh taastuvate metsade soodsa seisundi säilimine vähemalt 35 hektaril.

Ohutegurid

Võimalikuks ohuteguriks on külastamisest tulenevad mõjud – lõkke tegemine ja selleks okste murdmine väljaspool puhkekohti, prahistamine, radade tallamine -, mis võivad võimendada pärast matkaraja E9 valmimist. Reaalne ohutegur on veerežiimi muutumine kraavide hooldamise tulemusel, sest arusaamatutel põhjustel on paar aastat tagasi hooldatud ala keskel asuvat põhja-lõunasuunalist kraavilõiku, mis ei funktsioneeris eesvooluna ja mille hoiutööd ei peaks toimuma ka metsamajanduse huvides, sest igasugune majandustegevus on siin keelatud. Ohutegurina ei saa välistada ka ebaseaduslikke raieid.

Vajalikud tegevused

Kõikides arenguetappides looduspõõsad tuleb jätta vaid looduslikule arengule. Matkaradadega seotud rajatiste asukohad tuleb planeerida koostöös kaitseala valitsejaga, et rada ei läbiks kõige väärtuslikumaid metsaosi. Puhkekoha hooldamine, prahi koristamine, inimeste teavitamine looduskaitsealastest väärtustest.

Rohunditerikkaid kuusikuid (9050) leidub 1,56 ha suurusel alal Mustmetsa skv-s.

Soostuvate ja soo-lehtmetsadena (9080*) on Natura 2000 inventuuri järgi määratletud 37,96 ha suurune metsariba kaitseala servas Kestla rabast kagus. Enamasti on siin tegu tugevasti kuivendusest mõjutatud kõdusoometsadega. Elupaigatüübi kriteeriumitele vastab sellest Aseri

MKA metsakorralduse (Metsaruum OÜ, 2009) käigus läbi viidud elupaigainventuuri andmetel vaid 15,6 ha. Taastuvate soostuvate ja soo-lehtmetsade hulka võib lugeda 13 ha naadi- ja tarnakaasikuid Mustmetsa skv idaosas, mis on määratletud vanade loodusmetsadena. Selles piirkonnas tuleks jätta kuivendussüsteemid hooldamata, et ajapikku taastuks looduslik veerežiim.

Kaitse-eesmärk

Soostuvate ja soo-lehtmetsade soodsa seisundi säilitamine vähemalt 28,6 hektaril ja pikas perspektiivis ka pindala suurenemine kuivenduse mõju lakkades.

Ohutegurid

Kuivenduskraavide taastamine ja hooldamine. Järsud veerežiimi muutused, nt kobraste üleujutuse tagajärjel põhjustavad puistu hukkumise.

Vajalikud tegevused

Veerežiimi muutuste vältimine.

Kaitseala üheks suurimaks väärtuseks on pangametsad (9180*), Eesti klassifikatsiooni järgi salumetsade tüübirühma kuukressi kasvukohatüüp (1.1.6.3.; Paal, 1997). Need on laialehised metsad panga seinandil, rusukaldel ja jalamil, mis on Eestis eriti tähelepanuväärsed ja kaitset vajavad, kuna laialehised metsad on siin levila põhjapiiril ja pangametsad on üks väheseid primaarsetena säilinud metsakooslusi (Paal jt, 2001).

Eriti esinduslik pangamets kasvab Aseri sihtkaitsevööndis Kalvi ja Aseri vahel. Puurindes domineerivad jalakas ja saar, kellest mõned on kuni 150 aastat vanad, esineb ka halli leppa, vahtrat ja raagremmelgat. Alusmets koosneb salumetsadele iseloomulikest liikidest. Rohurindes on ohtralt laanesõnajalga, püsig-seljarohtu ja naati, kohati üsna ohtrasti ka III kategooria kaitsealust liiki mets-kuukressi (*Lunaria rediviva*), kes ongi pangametsade karakterliik. Kaitsealustest taimeliikidest esineb veel karulauk (*Allium ursinum*, III kat). Samblarinne on rikkalik, nagu pangametsadele üldse iseloomulik (Paal jt, 2001). K. Vellaku ja N. Ingerpuu avaldamata andmetel esines transektil panga ülemisest osast mereni 25 liiki, samblarinde katvus oli suur. Mets kasvab nii järsul nõlval kui klindi all, on erivanuseline, rohkesti leidub lamapuitu ja tüükaid. Kokkuvõttes on tegemist väga väärtusliku alaga, mis tuleb kindlasti säilitada inimtegevusest puutumatuna.

Pangametsa esineb ka Mustmetsa sihtkaitsevööndis. Seal on puurinde dominandiks hall lepp, leidub ka saart ja raagremmelgat, rohurindes domineerib väikeseõieline lemmalts. See kooslus ei ole nii väärtuslik kui eelmine, kuid kuulub siiski pangametsade hulka ühe alatüübina (Paal jt, 2001), esindades selle tüübirikust ja väärides samuti kaitset.

Kaitse-eesmärgiks on pangametsade loodusliku seisundi säilimine. Haruldased pangametsad ei peaks olema intensiivse külastamise objektiks, seetõttu tuleb siin külastusobjekte (kavandata ranniku matkarada E9, p 4.3.1.) planeerida ülima ettevaatusega.

Siia elupaigatüüpi on Natura 2000 andmebaasis ilmse eksimusega lisatud ka Aseri skv lääneosas asuv 30 a. männikultuurpuistu (3,2 ha). See männikultuur on kaitsealuse nõmmnelgi ja aas-karukella kasvukohaks. Loodusliku arengu tulemusena areneb see tõenäoliselt palumetsaks.

Kaitse-eesmärgiks on pangametsa säilitamine üksnes looduslikus seisundis kogu Aseri ja Mustmetsa skv ulatuses 30 hektaril.

Ohuteguriteks on liigne tallamine külastamisel (eriti Aseri skv-s, kus matkarada kulgeb läbi pangaaluse metsa), risustamine, panga servalt olmeprahi allalooimine.

Vajalikud tegevused. Pangametsade külastuskoormust ja -mõju tuleb jälgida. Matkaraja E9 ja selle rajatiste rajamine peab toimuma koostöös kaitseala valitsejaga, nii et matkarada ei läbiks kõige väärtuslikumaid metsaosi. Prahi koristamine.

Aseri sihtkaitsevööndi pankrannad kuuluvad Põhja-Eesti klindi osana Natura tüüpi lubjakivipaljandid koos nende lõhedes kasvava taimestuga (8210), Mustmetsa

sihtkaitsevööndis leidub ka Natura tüüpi liivakivipaljandid koos nende lõhedes kasvava taimestuga (8220), mis muidu on levinud peamiselt Lõuna-Eestis. Mõlemad kuuluvad kaljutaimestu tüübirühma, esimene paekivitaimestu, teine liivakivitaimestu kasvukohatüüpi (vastavalt 4.1.1.1. ja 4.1.1.2; Paal, 1997). Mõlemal on taimestik levinud vaid jalamil ning lõhedes. Kaitsealasse jääv klindiosa ei kuulu küll Eesti kõige esinduslikemate hulka, sest klinti esineb paepaljandina küllaltki fragmentaarselt, vaheldudes rusunõlvaga, kuid väärub siiski kaitset osana tervikust. Mustmetsa skv-s esineb ka liivakivipaljandeid, kuid samuti fragmentaarselt. Klindi ja mere vahel asub u 50 m laiune pangametsa riba.

Kaitse-eesmärgiks on paljandite säilitamine looduslikuna koos seal kasvava taimestikuga.

Kaitse-eesmärk

Klindi kaitse-eesmärk on selle seisundi ja esteetilise ilme säilitamine üksnes looduslikuna nii Aseri kui Mustmetsa skv ulatuses.

Mõjutegurid

Otseselt klinti kahjustavad inimtekkelised ohutegurid puuduvad. Pangaseina ülaserva murenemist ja varinguid soodustab pangaseinast omavoliline üles ronimine ekstreemturistimiharrastajate poolt ning taimestiku ja rohukamara äratallamine külastajate poolt. Siiski on need tegurid juhuslikud ja pigem väikese tähtsusega. Klindi esteetilist väärtust võib rikkuda maastikku sobimatu turismile suunatud ehitustegevus (nt trepi rekonstrueerimine), kui sellega kaasneb panga looduslikkuse rikkumine, pinnase ning panga osade ärakanne ning lagunemise süvenemine.

Vajalikud tegevused

Turismirajatiste planeerimine peab toimuma koostöös kaitseala valitsejaga ja need tuleb rajada nii, et vältida klindi kahjustamist ja selle esteetilise väärtuse rikkumist. Külastuskoormust ja –mõju tuleb jälgida.

Kehtivas kaitse-eeskirjas (RT I 2007, 36, 244; 2010, 13, 70) on Aseri MKA kaitse-eesmärkidena muuhulgas määratletud ka pool-looduslike koosluste nagu lubjaveesed mullal liigirikaste niitude (6270), niiskuslembeste kõrgrohustute (6430) ja puiskarjamaade (9070) kaitse. Neid elupaigatüüpe kaitsealal ei leidu ja tegelikult kuulub hetkel alal asuv ainus pool-looduslik kooslus (Mustlao pusiniit) puisniitude (6530*) elupaigatüüpi (Ida-Virumaa pool-looduslike koosluste inventuur, 2007).

3.2.2. Elupaigatüübid Kalvi hoiualal

Kalvi hoiuala kaitse-eesmärgiks on Vabariigi Valitsuse 5. mai 2005. a määruse nr 93 järgi kadastike (5130) kaitse. Kadakaid kasvab siin ainult üksikute gruppidega ja need on võssa kasvanud, paljud põõsad on veerežiimi muutuste tõttu hukkunud. Kadastike kaitsealal Kalvi hoiuala oma eesmärgi ei täida. Esinduslikumad kadastikud asuvad hoiualast väljaspool, Aseri varialal.

Hoiuala on mosiikne ja vaheldusrikas, kasvukohatüübid ja elupaigad varieeruvad ning nende üleminekut on keeruline määrata. Kogu ala on olnud pika aja vältel inimtegevusest mõjutatud, varasemast ajast on säilinud kiviaedu, õunapuude grupe ja hoonete varemeid, hilisemast põllumajanduslikust kasutusest annavad tunnistust säilinud okastraataiad.

Ala idosas, tee ääres on 4,3 hektaril soostuvaid niite, mis loodusdirektiivi kriteeriumite järgi liigituvad liigirikaste madalsoode (7230) alla.

Ala keskosas on u 10 ha suurune endine lage heina- või karjamaana kasutatud ala, kus karjatamine on lakanud 10-15 aastat tagasi ning mille looduslik liigirikkus on aegamööda taastumas. Endise inimõju tõttu võib selle ala lugeda taastuvate liigirikaste niitude (6270) või kohati ka aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niitude (6510) hulka. Aas-rebasesaba ja ürt-punanupu esinemine pole käsitletava elupaiga määramisel otsustav tingimus. Karjatamise ja niitmise lõppemisel on ala kohati mätastunud, põllumajanduslikust kasutusest tingitud toitainete külluse mõjul kasvab kohati ohakaid, orasheina, naati. Lagedad alad vahelduvad 1,5-2,5 ha suuruste niiskete metsatukkadega, mis äärealadel on puisniidu- või

puiskarjamaailmelised, siin kasvab vanu tammesid, kaski, remmelgaid, õunapuid. Kohati kasvab vanade puude all tihe lehtpuuvõsa (peamiselt haab, saar, kask). Kadastikena määratletavaid alasid on vaid väikeste lapikestena, kus kadakad on lehtpuuvõsasse (peamiselt saar) kasvanud ja paljudes kohtades kuivanud.

Kaitsealustest liikidest kasvab siin III kaitsekategooria liiki kahkjaspunast sõrmkäppa (*Dactylorhiza incarnata*).

Kaitse-eesmärk

Kalvi hoiuala traditsioonilise kasutuslaadi taastamine ja pool-looduslike koosluste regulaarne hooldamine elupaigatüüpide taastamiseks ja säilitamiseks.

Ohutegurid

Elupaigatüüpide jätkuv degradeerumine ja võsastumine hoolduse puudumisel.

Vajalikud tegevused

Hoiuala hooldamist vajavad kooslused tuleks kanda pool-looduslike koosluste registrisse, et oleks võimalik taotleda loodushoiutoetust ala taastamiseks ja PRIA pool-looduslike koosluste hooldamise toetust. Oluline on pidada läbirääkimisi kohaliku kogukonnaga hooldaja leidmiseks (ümbruskonnas leidub põllumajanduse ja loomakasvatusega tegelevaid talusid). Hoiuala keskel asuva u 10 ha suuruse lageda ala niitmisega on võimalik alustada eeltöid teostamata. Pool-looduslikel kooslustel ei tohi künda ega külvata kooslusesse mittekuuluvate taimede seemneid. Samuti on keelatud väetamine, põllumajanduskemikaalide ja kasvuregulaatorite kasutamine ning kuivendamine. Niitmine on poollooduslikel niitudel lubatud peale lindude pesitsusaja lõppemist servast serva või keskelt lahku meetodil. Maha niidetud hein tuleb kokku koguda ja niidult ära vedada.

Võsastunud aladel ja kadakatukkades tuleb tegeleda raie ja harvendamisega, kuid kinni tuleb pidada raierahust lindude pesitsemise ajal. Puiskarjamaa või puisniidu taastamisel tuleb võimalikult suurel määral järgida puisniitude klassikalist struktuuri ja koosseisu (jätta alles laialehised lehtpuud, säilitada vanad puud, eemaldada tuleks enamik saarepuid). Kadastike majandamisel on oluline silmas pidada, et kui puudub võimalus ala karjatada, siis on kadastike tervisele väga halvasti mõjuva lehtvõsa väljaraiumine keeruline ja vajalik on planeerida juurevõsude pidevat hävitamist mitmeks aastaks.

Hoiuala metsasematel aladel tuleks kõne alla ka karjatamine. Karjatamise/niitmise vahetõde tuleb määratleda võimalustest sõltuvalt, kuid karjatamine tuleb hoida suhteliselt madala intensiivsusega. Loomade lisaõõtmine alale transporditava heina, silo või viljaga on poollooduslikel kooslustel keelatud. Karjatamise puhul tuleb karjatatav ala piirata aiaga.

3.2.3. Elupaigatüübid Arupealse hoiualal

Arupealse hoiualast on KeM natura andmebaasi järgi 6,5 ha määratletud puisniiduna (6530). Pool-looduslike koosluste registri järgi vastab puisniidu kriteeriumitele 4,3 ha. Ülejäänud ala on juba tihedamalt metsastunud, mille taastamine on võimalik, kuid see oleks väga töömahukas. Praegu hooldatakse regulaarselt 3,1 ha puisniitu. Maaomanik Kalle Kruus niidab puisniitu igal aastal traditsioonilisel viisil vikatiga.

Kaitse-eesmärk

Puisniidule iseloomuliku struktuuri ja liigirikkuse säilimine.

Mõjutegurid

Kinnikasvamine hoolduse lakkamisel.

Vajalik tegevus

Vajalik on regulaarne niitmine vähemalt iga 2-3 aasta tagant. Niitmine on lubatud peale lindude pesitsusaja lõppemist servast serva või keskelt lahku meetodil. Maha niidetud hein tuleb kokku koguda ja niidult ära vedada.

3.3. Elustik

3.3.1. Soontaimed

2008. aastal viidi Aseri maastikukaitsealal läbi taimestiku ja taimkatte inventuur (Paal, Rajandu 2009), mille käigus registreeriti alal kokku 225 liiki soontaimi.

Andmed kaitsealal esinevate kaitsealuste taimeliikide kohta on esitatud tabelis 2 ning need pärinevad EELISest, Natura 2000 andmebaasist, Aseri MKA metsamajanduskavast (Metsaruum OÜ, 2009), Aseri MKA taimkatte inventuurist (Paal, 2008) ja Rannu raba taastamiskavast (Eesti Märgalade Ühing, 2009).

Tabel 3. Kaitsealused taimeliigid Aseri MKAl

Liiginimi ladina keeles	Liiginimi eesti keeles	Loodusdirektiiv	LKS	EPR (2008)
<i>Allium ursinum</i>	karulauk		III	Ohulähedane
<i>Asplenium trichomanes</i>	pruun raunjalg		II	Ohualdis
<i>Cornus suecica</i>	rootsi kukits		III	
<i>Dactylorhiza maculata</i>	kuradi-sõrmkäpp		III	Ohulähedane
<i>Dactylorhiza fuschii</i>	vööthuul-sõrmkäpp		III	
<i>D. incarnata</i>	kahkjaspunane sõrmkäpp		III	
<i>Dianthus arenarius</i>	nõmmnelk	II, IV	III	Ohualdis
<i>Epipactis palustris</i>	soo-neiuvaip		III	
<i>E. helleborine</i>	laialehine neuvaip		III	
<i>Goodyera repens</i>	roomav öövilge		III	
<i>Gymnadenia conopsea</i>	harilik käoraamat		III	
<i>Hammarbya paludosa</i>	sookäpp		II	Eriti ohustatud
<i>Huperzia selago</i>	harilik ungrukold		III	Ohulähedane
<i>Lunaria rediviva</i>	mets-kuukress		III	Ohulähedane
<i>Lycopodium clavatum</i>	karukold		III	Ohulähedane
<i>Malus sylvestris</i>	mets-õunapuu		III	
<i>Malaxis monophyllos</i>	ainulehine soovalk		II	Ohualdis
<i>Neottia nidus-avis</i>	pruunikas pesajuur		III	
<i>Platanthera bifolia</i>	kahelehine käokeel		III	
<i>Platanthera chlorantha</i>	rohekas käokeel		III	
<i>Pulsatilla pratensis</i>	aas-karukell		III	

Kaitsekorralduslikult olulisemad liigid lähtuvalt taimede ohustatusest ja levikust Eestis on sookäpp, ainulehine soovalk, nõmmnelk, pruun raunjalg, mets-kuukress ja karulauk. Mitme kaitsealuse liigi puhul ei ole teada leiukoht ega selle seisund või ei ole andmed piisavalt täpsed.

Elupaigaeelistuste ning sellest tulenevalt ka leiukohtade ning ohutegurite ja kaitsemeetmete poolest võib eristada järgmisi rühmi:

Pangametsades kasvavad liigid (Aseri ja Mustmetsa sihtkaitsevööndis) - mets-kuukress, karulauk, pruun raunjalg. Need liigid vajavad metsa säilimist. Mets-kuukressi ja karulauku esineb arvukalt kogu pangametsa ulatuses. Mõlemaid, eriti karulauku võib ohustada korjamine ja tallamine. Pruuni raunjala täpsed leiandmed puuduvad. Võimalik, et pangametsades esineb ka käpalisi, nt pruunikat pesajuurt.

Männikus kasvavad liigid (Aseri sihtkaitsevööndi loodeosas) - aas-karukell ja nõmmnelk, samuti laialehine neuvaip, roomav öövilge. Vajavad metsa säilimist, 2008. a inventuuri andmetel on nende seisund hea, ohuteguriks võib olla tallamine.

Soos kasvavad liigid Kestla sihtkaitsevööndis - sookäpp, ainulehine soovalk, soo-neiuvaip, vööthuul- ja kuradi-sõrmkäpp jt. Need liigid vajavad sookoosluste säilimist. Käpaliste esinemine siinses soos võib olla seotud aluselise õhusaastega, mille vähenemisel võib nende

levik Rannu soos väheneda. Endistel turbaväljadel leidub vööthuul-sõrmkäppa ja ungrukolda, teeservas laialehist neiuvaipa. Kavandatav sootaastamine neid eeldatavalt ei kahjusta, kuigi eriti just ungrukolla leiukohti on vaja siiski jälgida.

Puisniidu liigid (Mustlao puisniidul) - mets-õunapuu, harilik käoraamat, laialehine neiuvaip, kahkjaspunane sõrmkäpp. Täpsemad leiuandmed ja seisundi hinnang puuduvad, mistõttu see ala vajab kaardistamist enne taastamistööde algust, eriti just mets-õunapuu isendid. Puisniit vajab taastamist ja seejärel hooldamist, sh mitte niita enne 15. juulit.

Inventuuri tulemusena hinnati kaitseala taimekoosluste seisund ja looduskaitsealine väärtus heaks või väga heaks ning metsakoosluste looduslike väärtuste säilimise tagamiseks piisab praeguse kaitsereežiimi hoidmisest.

Arupealse hoiualal on ohustatud taimekoosluste (Natura 2000 koosluste) puisniitude seire raames märgitud 43 liiki soontaimi. Kalvi hoiualal on registreeritud III kaitsekategooria liigi kahkjaspunase sõrmkäpa (*Dactylorhiza incarnata*) kasvukoht.

3.3.2. Samblad ja samblikud

2008 - 2009 viidi Riikliku Looduskaitsekeskuse (Keskkonnaameti õiguseallane) tellimisel läbi ka sammalde ja samblike inventuur (Leis, 2009; Suija, 2009). Toimunud inventuuride käigus leiti 105 liiki samblaid, kuid ühtki haruldast ega väga haruldast ei leitud. Leiti 4 vääriselupaiga indikaatorliiki (Aseri pangaalusest metsast *Anomodon longifolius* ja *Anomodon viticulosus* ning Kõrkküla kõdusookuusikust *Isothecium alopecuroides* ja *Neckera pennata*), *Neckera pennata* kuulub ka Euroopa Punase raamatu V kategooriasse ja Eestis kaitstavate taimede III kategooriasse. Selle teine leiukoht kaitsealal oli Kõrkküla haavikus. Loodusdirektiiviga kaitstavatest liikidest leiti ainult turbasamblaid (*Sphagnum* sp.) (Kõrkküla kõdusookuusikust ja Kestla soost kokku 7 liiki). Nimetatud liigid on sageli esinevad ja seetõttu erilist kaitset ei vaja. Üsna haruldasi liike leiti kaks: *Mnium marginatum* Aseri pangaalusest metsast ja *Calypogeia sphagnicola* Kestla rabast.

Samblikke leiti 92 liiki, sealhulgas 1 Eesti II kaitsekategooria liik (rohe-tilksamblik *Biatoridium monasteriense*) ja 1 III kaitsekategooria liik (rant-tähnsamblik *Arthonia byssacea*), mõlemad leiud pärinevad Aseri sihtkaitsevööndist. Kalvi rohe-tilksambliku püsielupaik asub osaliselt Aseri MKA piirides.

Nii sammalde kui samblike inventuurid tuvastasid, et praeguse kaitsekorra säilitamisest piisab tähelepanu väärivate sammalde ja samblikute säilimiseks ja lisameetmeid pole vaja rakendada.

Kaitse-eesmärk

Kaitsealuste liikide ja nende elupaikade säilitamine. Liikide säilimine sõltub otseselt nende kasvupaigaks olevate elupaigatüüpide soodsast seisundist.

Ohuteguriks on kasvupaikade kahjustamine/tallamine puhkemajandusliku arendustegevuse teel ja külastuskoormuse suurenemisel. Praegu on see tegur pigem väikese tähtsusega, sest siinsed pangametsad ja Kestla soo pole sageli külastatavad. See tegur võib realiseeruda pärast matkaraja E9 rajamist. Seetõttu tuleb matkarada rajada kindlasti koostöös kaitseala valitsejaga ja vältida tuleb kaitsealuste taimede kasvukohtade läbimist. Kestla soo taastamisel muutuvad soos kasvavate käpaliste kasvukohad valgemaks ja niiskemaks, mis võib nende seisundit ja levikut parandada.

Vajalikud tegevused

Kasvukohtade soodsa seisundi säilitamine.

3.3.3. Loomad

Loomaliikidest on märgitud III kaitsekategooria liikide rabakonna (*Rana arvalis*) ja laanepüü (*Bonasa bonasia*) esinemine Kestla skv-s (EELIS) ning tedre (*Tetrao tetrix tetrix*) ja sookure (*Grus grus*) pesitsemine (Natura 2000 standardandmebaas). Kestla soos leidub hulgaliselt ka kopra (*Castor fiber*) tegevusjälgi. Nimetatud loomaliikide kaitse Aseri looduskaitseala kaitse-

eesmärgiks märgitud ei ole, kuid kaitsekorra järgimine peaks tagama muuhulgas ka nende elupaikade soodsa seisundi. Kestla soo piirkonna ainukese märgalana on tõenäoliselt elupaigaks paljudele sookooslustega seotud linnuliikidele. Nende seisundi selgitamiseks tuleks Kestla soos läbi viia linnustiku inventuur.

3.4. Teaduslikud väärtused (inventuurid ja seire)

2008-2009 aastal on Aseri maastikukaitsealal läbi viidud taimestiku ja taimkatte inventuur Jaanus Paali ja Elle Rajandu poolt ning sammalde ning samblike inventuurid vastavalt Mare Leisi ja Ave Suija poolt. Teostatud on ka metsainventeerimine koos loodusväärtuste ja Natura elupaikade inventuuriga ning Rannu raba freesturbaväljade uuringud.

Inventuuride aruanded asuvad Keskkonnaameti Viru regioonis:

Eesti Märgalade Ühing (2009). *Rannu raba hüljatud freesturbaväljade uuringud ja taastamiskava*. TVL nr IV 5.6-7.1/12 aruanne. MTÜ Eesti Märgalade Ühing, Tallinn.

Leis, M. (2009). *Aseri MKA, Päite MKA ja Kurtna MKA sammalde inventuur*. TVL nr IV 5.6-7/8 aruanne. EMÜ Põllumajanduse ja keskkonna instituut, Tartu.

Metsaruum OÜ (2009). *Aseri MKA metsamajanduskava*, koostaja A. Täpsi.

Paal, J., Rajandu E. (2009). *Muraka looduskaitseala, Aseri maastikukaitseala, Päite maastikukaitseala ja Kurtna maastikukaitseala taimestiku ja taimkatte inventuur*. TVL nr IV 5.6-7/6 aruanne, Tartu.

Pärandkoosluste Kaitse Ühing (2007). *Ida-Virumaa pool-looduslike koosluste inventuur*. TVL nr 2006/5-7 aruanne, Tartu.

Suija, A. (2009). *Kurtna, Aseri ja Päite maastikukaitseala samblike inventuur*. Aruanne. TÜ BÖI, Tartu.

Aseri MKAl asub 5 riikliku keskkonnaseire seirejaama. EELISE andmetel asub Kestla skv-s ka Kiviõli seirejaam (saarma ja kopra seire), mis tegelikkuses asub siiski väljaspool kaitseala. Arupealse hoiualal asub 1 seirejaam.

Tabel 4. Aladel asuvad seirejaamad.

Seirejaam	Seireprogramm	Seirataav objekt	Seireparameetrid
Aseri MKA, Kestla skv			
Aseri SJA910600	Ohustatud soontaimede ja samblaliigid	ainulehine soovalk (<i>Malaxis monophyllos</i>) ja harilik sookäpp (<i>Malaxis paludosa</i>)	populatsiooni suurus, vitaalsus, inimõju aste
Kestla 1 SJA3543001	Ohustatud taimekoosluste (Natura 2000 kooslused) seire	91D0 Siirdesoo- ja rabametsad	jälgitakse koosluste arengut ning antakse hinnang toimivate muutuste iseloomule ja põhjustele
Kestla 2 SJA3543002			
Kestla soo SJA3543000			
Aseri MKA, Aseri skv			
Kalvi SJA2020000	Ohustatud taimekoosluste (Natura 2000 kooslused) seire	9180 Rusukallete ja jäärakute metsad	vt eelmine
Arupealse hoiuala			
Arupealse SJA0468000	Ohustatud taimekoosluste (Natura 2000 kooslused) seire	6530 Puisniidud	vt eelmine

3.5. Puhkemajanduslikud ja loodushariduslikud väärtused

Aseri sihtkaitsevöönd – autoga ligipääs on raskendatud. Ainus alale viiv tee (pinnaste lääne poolt) läbib eramaad, mille omanik ei anna nõusolekut tee avalikuks kasutamiseks. Paralleelselt rannajoonega kulgeb mööda vana teetammi suunaviitadega varustatud rada, mis viib Riikliku Looduskaitsekeskuse rajatud lõkkeplatsini (praegu RMK Kalvi lõkkekoht - infostend, grill, 4 pinki, välikäimla, 9 suunaviita ja infotahvel, vt lisa 4, kaart 6). Piki pangaserva kulgevalt pinnasteelt pääseb klindist alla mööda järsku raudtreppi (kohalike hulgas tuntud Taevatreppina), mis ilmselt on kunagi rajatud NL armee poolt. Trepp on halvas korras ja klindi serva poolt vähemärgatav, mistõttu massilist kasutamist see ei leia. Treppi jalamilt viib rannani sissetallatud rada, mis ristub eelpool kirjeldatud matkarajaga. Aseri valla pikaajaline arengukava näeb ette treppi rekonstrueerimise, mis kindlasti tuleb planeerida koostöös kaitseala valitsejaga.

Mustmetsa sihtkaitsevöönd – külastavad peamiselt Aseri küla elanikud, alale viib loode poolt pinnaste (sõidetav kuival ajal) ja jalgrada. Rada kulgeb läbi niiske lepiku, mistõttu see on tihti porine. Jalgraja lõpus, ala keskel asuvas endises liivavõtukoahas asub LKK rajatud puhkekoht (praegu RMK Aseri lõkkekoht - infostend, grill, 3 pinki, välikäimla, prügikast, vt lisa 4 kaart 6). Autoga saab sõita piki elektriliini kulgevast pinnasteed ja põhja-lõuna suunalist metsasihti. Autoga külastamise intensiivistumisel tuleb sihile paigaldada tõkkepuu.

Kestla sihtkaitsevööndit külastavad peamiselt kohalikud elanikud metsasaaduste korjamise eesmärgil. Ala läbib põhja-lõuna suunaline kõva pinnaste.

Kalvi ja Arupealse hoiuala pole külastuse seisukohalt kuigi atraktiivsed kohad, kuigi Arupealse hoiuala on loodushariduse seisukohast eeskujulik näidisala traditsioonilisel viisil hooldatavast puisniidust.

Kaitselale õppe- ja matkaradade rajamiseks tuleb suhtuda ettevaatusega, sest klint ja selle nõlval kasvavad haruldased pangametsad ei peaks olema massilise turismi objektiks. Aseri MKA jääb rajatava üle-euroopalise pankrannikuraja E9 marsruudile, mille kaitseala läbivaid lõike tuleb planeerida koostöös kaitseala valitsejaga. E9 matkaraja rajajateks on kohalikud omavalitsused ja MTÜd eesotsas Alutaguse matkaklubiga ning see on olulise objektina märgitud ka Ida-Viru regiooni kaitstavate loodusobjektide külastustegevuse korraldamise kavas 2008-2013 (kava on kättesaadav Keskkonnaameti Viru regiooni kontorites). Väärtuslike metsakoosluste ja elupaikade kaitsmiseks tuleb külastajaid suunata kasutama olemasolevaid radu ja RMK lõkkekohti ning hoida neid hooldatuna.

2008. aastal anti Riikliku Looduskaitsekeskuse poolt välja voldikkaart Aseri MKA kohta eesti ja vene keeles.

3.6. Kaitseala kaitseväärtused, neid mõjutavad tegurid ja kaitsekorralduslikud meetmed

Tabel 5. Aseri MKA kaitstavad väärtused, neid mõjutavad tegurid ja kaitseks vajalikud meetmed

Väärtus	Kaitse-eesmärk	Ohutegurid	Meetmed	Ootatavad tulemused
<i>Maastikulised väärtused</i>				
Kestla soo	Freesturbaväljadel sootaimestiku taastumine, ülejäänud osas loodusliku seisundi säilimine	- taastamise mitteläbiviimine või poolelijätmine - valed võtted kraavide sulgemisel	- rahastuse taotlemine taastamiskava elluviimiseks - taastamistegevuste asjatundlik läbiviimine - taastamise tulemuslikkuse jälgimine ja seire	Soo taastamistegevused on läbi viidud, freesturbaväljadel on soole iseloomulike sambla- ja soontaimeliikide katvus hakanud suurenema, ülejäänud soo on looduslikus seisundis
Pärandkultuurkooslused ja -objektid	Taastamine ja säilitamine	- taastamise mitteläbiviimine või hooldamise lakkamine	- taastamist ja hooldamist vajavate koosluste kandmine registrisse - hooldajate leidmine - taastamine - PRIA kaudu toetuste taotlemine - regulaarne hooldamine	Arupealseel on säilinud puisniidule iseloomulik struktuur ja liigiline koosseis Aseri MKA puisniite ja Kalvi hoiuala hooldatakse regulaarselt, nende looduslik seisund on taastumas
<i>Elupaigatüübid</i>				
Klint, lubjakivi- ja liivakivipaljandid 8210 ja 8220	Elupaigatüübi loodusliku seisundi säilimine	- esteetilise väärtuse langus risustamise läbi, külastajate käimine panga serval - Aseri skv trepi rekonstrueerimine viisil, mille tagajärjel võib kahjustuda klindinõlv ja elupaik - klindiserval, klindialusel mootorsõidukitega liiklemine - liigne turismikoormus	- kaitseala tähistamine, infotahvlite paigaldamine - järelevalve korraldamine - klindilt ja klindi alt olmeprahi koristamine - turismi suunamine: vaatekohtade, laagripaikade, matkaraja rajamine, nii et inimesed saaksid kaitseala väärtustega tutvuda, kuid ei kahjustaks neid - külastuskoormuse jälgimine - E9 matkaraja infrastruktuuride rajamine kooskõlastatult ala valitsejaga	Paljandid on rikkumata ja säilinud on nende looduslik seisund ja esteetiline ilme
Elupaigatüübid 7110 ja 91D0*	Elupaigatüübi säilimine	- kuivenduse mõju säilimine, vanade maaparandussüsteemide omavoliline hooldamine - omavoliline turba kaevandamine - mootor- ja maastikusõidukitega liiklemine väljaspool teid	- kuivendussüsteemide hooldamata jätmine - tähistamine - teavitus - järelevalve - Kestla soo taastamine	Elupaigatüüpide soodne seisund on säilinud, kuivenduse mõju on vähenemas
Pangametsad 9180*	Elupaigatüübi säilimine	- prahistamine - inimeste liikumine laugematel rusunõlvadel - erosioon - taimkatte tallamine	- olemasolevate radade ja lõkkekohtade hooldamine - teavitus - järelevalve - prahi koristamine	Pangametsad on säilitanud loodusliku ilme, märgid inimtegevusest on minimaalsed

		<ul style="list-style-type: none"> - matkaraja E9 rajamine kaitseväärtusi arvestamata 	<ul style="list-style-type: none"> - matkaradadega seotud infrastruktuuride rajamine kooskõlastatult ala valitsejaga ja elupaigatüüpe kahjustamata 	
Vanad loodumetsad 9010* Rohunditerikkad kuusikud 9050	Elupaigatüüpide säilimine	<ul style="list-style-type: none"> - reguleerimata raied - liigne külastuskoormus, mootor- ja maastikusõidukitega liiklemine väljaspool teid - prahistamine ja omavoliline lõkkeplatside rajamine - matkaraja E9 rajamine loodusväärtusi arvestamata 	<ul style="list-style-type: none"> - teavitustöö - järelevalve - tähistuse korrashoid - külastusmõju jälgimine, lõkkekohtade hooldamine - juurdepääsude tõkestamine - matkaradadega seotud infrastruktuuride rajamine kooskõlastatult ala valitsejaga 	Elupaigatüübid on soodsas seisundis, inimtegevus väljaspool radu ja puhkekohti ei kahjusta elupaigatüüpi, omavoliliselt rajatud lõkkekohti pole
Soostuvad ja soo-lehtmetsad 9080*	Elupaigatüübi säilimine	<ul style="list-style-type: none"> - omavoliline uute maaparandus-süsteemide rajamine - vanade maaparandussüsteemide korrastamine 	<ul style="list-style-type: none"> - teavitustöö - järelevalve - Natura metsatoetuse rakendamine - kuivendussüsteemid jätta hooldamata 	Elupaigatüübi säilimine, taastavas elupaigatüübis kraave ei hooldata
Pool-looduslikud kooslused Puisniidud 6530* Liigirikkad niidud 6270 Liigirikkad madalsood 7230 Kadastikud 5130	Taastatud ja reguraalselt hooldatavad kooslused Elupaigatüüpide säilimine	<ul style="list-style-type: none"> - hooldamise puudumine - huvitatud taastajate/hooldajate puudumine - valed taastamis- või hooldusvõtted 	<ul style="list-style-type: none"> - teavitustöö, hooldajate leidmine - PRIA kaudu toetuste taotlemine - taastamine, võsa raiumine - regulaarne hooldamine - järelevalve 	Puisniitudele ja teistele pool-looduslikele kooslustel iseloomulikud tunnused ja liigiline koosseis on säilinud ning neid hooldatakse regulaarselt
Elustik				
Kaitsealused taimeliigid pangametsades ja männikutest: Mets-kuukress (<i>Lunaria redivia</i>) Karulauk (<i>Allium ursinum</i>) Pruun raunjalg (<i>Asplenium trichomanes</i>)	Populatsioonide säilimine	<ul style="list-style-type: none"> - tallamine, juhul kui inimesed liiguvad väljaspool radu - korjamine või üleskaevamine (karulauk) - elupaikade hävimine või nende seisundi halvenemine 	<ul style="list-style-type: none"> - teavitustöö - järelevalve - seire - leiuandmete täpsustamine, seisundi hindamine 	Kaitsealuste liikide ja nende elupaikade soodsa seisundi säilimine, hea ja ajakohane ülevaade liikide leiukohtadest ja seisundist
Kaitsealused taimeliigid Kestla soos (vt loetelu p 2.3.1)	Populatsioonide säilimine	<ul style="list-style-type: none"> - elupaikade hävimine või degradeerumine - korjamine või üleskaevamine - aluselise õhusaaste vähenemine - soo taastamine: veetaseme tõstmine ja puisturinde eemaldamine (pos mõju) 	<ul style="list-style-type: none"> - raba loodusliku osa säilitamine looduslikus seisundis - teavitustöö, järelevalve - freesturbaväljade taastamine - leiuandmete täpsustamine, seisundi hindamine 	Kaitsealuste liikide ja nende elupaikade soodsa seisundi säilimine, freesturbaväljadel elupaikade paranemine
Kaitsealused taimeliigid Mustlao puisniidul: Metsõunapuu (<i>Malus sylvestris</i>) Laialehine neiuvaip (<i>Epipactis helleborine</i>) Harilik kõraamat (<i>Gymnadenia conopsea</i>) Kahkjaspunane sõrmkäpp (<i>Dactylorhiza incarnata</i>)	Populatsioonide säilimine	<ul style="list-style-type: none"> - elupaikade hävimine - elupaikade hooldamise puudumine - valed taastamis- ja/või hooldusvõtted - korjamine või üleskaevamine - maharaiumine (mets-õunapuu) 	<ul style="list-style-type: none"> - puisniidu taastamine ja hooldamine - liikide ökoloogilise nõudluse arvestamine hooldustöödel - leiuandmete täpsustamine 	Kaitsealuste liikide populatsioonide ja elupaikade säilimine, hea ja ajakohane ülevaade liikide leiukohtadest ja seisundist

Kaitsealused linnuliigid	Populatsioonide säilimine	<ul style="list-style-type: none"> - elupaikade hävimine ja halvenemine - häirimine (nt tedred mänguajal) 	<ul style="list-style-type: none"> - elupaigatüüpide säilitamine ja parandamine (soo taastamine) - inventuuri läbiviimine leiuandmete täpsustamiseks ja seisundi hindamiseks - kevadine raierahu - teavitus, järelevalve 	Populatsioonid on säilinud
Kaitsealused sambla- ja samblikuliigid	Populatsioonide säilitamine	<ul style="list-style-type: none"> - elupaikade (pangametsad) hävimine ja kahjustumine 	<ul style="list-style-type: none"> - pangametsade säilitamine looduslikus seisundis 	Populatsioonid on säilinud

4. Tegevuskava

4.1. Inventuurid, seired, uuringud

4.1.1. Kaitsealuste liikide leiuandmete täpsustamine

Paljude kaitsealuste taimeliikide kasvupaigad on piisava täpsusega määratlemata ja nende looduskaitsealine seisund teadmata (vt p 2.3.1.), et rakendada kaitsekorralduslikke võtteid ja hinnata kaitse tulemuslikkust.

Planeeritavad tegevused:

4.1.1.1. Keskkonnaregistri andmestiku täiustamine (kaitsealuste taimeliikide kasvukohtade ja looduskaitsealise seisundi selgitamine, toimub jooksvalt ja ametkonnasiseselt).

4.1.2. Kestla soo linnustiku inventuur

4.1.3. Riiklik seire

4.1.3.1. Ainulehise soovalgu ja hariliku sookäpa seire toimub ohustatud ja kaitstavate taimeliikide seire raames.

4.1.3.2. Siirdesoo- ja rabametsade (91D0*), pangametsade (9180*) ja puisniitude (6530*) seire toimub ohustatud taimekoosluste seire raames.

4.1.4. Rannu raba taastamise tulemuslikkuse seire

Seire meetodika ning rajatud püsivaatlusalad ja seirepunktid on põhjalikult kirjeldatud Rannu raba taastamiskavas (Rannu raba hüljatud freesturbaväljade uuring ja taastamiskava, 2009).

Planeeritavad tegevused:

4.1.4.1. Taimkatte seire

- algpunktina kasutatavad püsivaatlusalad ehk seirevõrgustik (23 ruutu) on rajatud 2008. a.;
- analüüsiruudud paigutada ka naaberaladele transektidena taastavast alast lääne ja ida suunas (11 ruutu mõlemas suunas);
- kõikidel transektidel teostada vaatlusi igal suvel (juuli-august) esimese 5 aasta jooksul peale taastamist

4.1.4.2. Veerežiimi seire

- veetaseme seire püsiruutudel - freesväljal ja vahetus naabruses 3 x aastas – aprill-mai (peale pinnase sulamist), juuli, oktoober;
- piesomeetriliste tasemete seire kahes piesomeetrilises jaamas, 3x aastas - aprill-mai (peale pinnase sulamist), juuli, oktoober;
- turba hüdrauliline juhtivus enne veetaseme tõstmist kõigis seire punktides;
- turba hüdrauliline juhtivus, 1x aastas (juulis) seirepunktides 1, 3, 4, 6, 8, 18

4.1.4.3. Hüdrokeemiline seire

- soovee pH ja elektrijuhtivuse seire püsiruutudel (freesväljal ja vahetus naabruses) 3x aastas - aprill-mai (peale pinnase sulamist), juuli, oktoober;
- soovee metallide sisalduse seire (Ca, Fe, Mg, K, Na) – 1x aastas (juuli) seirepunktides 1, 3, 4, 6, 8, 18;
- väljavoolude seire kahes punktis 1x aastas (juuli) - pH, elektrijuhtivus, Ca, Mg, Fe, Na, K, nitraat-, ammonium-, fosfaat-, sulfaatioonid, üldlämmastik, üldfosfor ja leelisus.

4.1.5. Kaitsekorra tulemuslikkuse vahehindamine

Kaitsekorra tulemuslikkuse vahehindamine on oluline kaitsekorraldusperioodi II etapi (2016-2020) tegevuste planeerimiseks. Vahehindamist teoatatakse tulemuslikkuse hindamise kriteeriumite järgi (vt peatükk 5). Tulemuslikkuse hindamisel analüüsitakse, kas tegevused on kaasa aidanud kaitse-eesmärkide saavutamisele või mitte. Vajadusel korrigeeritakse kaitsekorralduslikke meetmeid.

4.2. Hooldus-, taastamis ja ohjamistegevused

4.2.1. Rannu soo taastamine

Loomaks eeldusi sooökosüsteemide taastumiseks, tuleks veetaset tõsta 0 kuni 20 sentimeetri sügavuseni pinnast. Selles tuleb paisud rajada kahele põhikogujakraavile – läänepoolse freesväljabloki loodenurka Meriküla oja suunduvale kraavile ning idapoolse väljabloki kagunurka Sõreda oja suunduvale kraavile. Rabaturbaga freesväljaaladel on turbatekkeprotsesside taastumise eelduseks turbasambla katte taastumine. Freesväljade ala on võrdlemisi tihedalt puudega kaetud, madalsooturbal paiknev sooala on lausa metsastunud. Lisaks pinnalähedase veetaseme kujundamisele muudab puurinne valgustingimusi ning tekitab varist lehtede ja okaste näol muutes kasvutingimused lagesoo taimeliikidele ebasoodsaiks. Seetõttu on soovitatav enamusel osal alast puurinne eemaldada.

Taastamismetoodika nii kraavide paisutamise kui puude raie osas on täpsemalt kirjeldatud Rannu raba taastamiskavas (Rannu raba hüljatud freesturbaväljade uuring ja taastamiskava, 2009).

Planeeritavad tegevused

4.2.1.1. Rannu soo taastamine, koosneb järgmistest alategevustest:

- (ala mõõdistamine, projekti koostamine ning paisregulaatorite ja tammide paiknemise asukohtade ja tüüpide määramine, vt tegevus 4.5.1.);
- paisregulaatorite ja tammide rajamine väljavooludele;
- puude raie kraavide tammitamise järgsel talvel;
- kännuvõsude iga-aastane raie niikaua kui neid veel tekib;
- sõltuvalt kujunenud pinnavee tasemest tõsta või langetada veetaset paisregulaatorite abil.

Veerežiimi taastamine väljaspool turbavälju

Aseri maastikukaitsealal on välja arendatud kuivendussüsteemide võrgustik Kestla sihtkaitsevööndis ning Ridaküla ja Sooserva piiranguvööndis, kus kuivenduse mõju on väga tugev. Ümber eelnimetatud vööndite välispiiri kulgeb kraav kuhu suunduvad vööndeid läbivad kuivenduskraavid. Kraavid on paiguti tõkestatud kobraste poolt ehitatud tammidega. On rajatud lokaalseid kraavistikke, näiteks maaüksusel JR3, eraldistel 6 ja 7 on rajatud kraavistik 30 meetriste vahedega ja kraavide sügavusega kuni 0,7 m. Kuivenduse tõttu on paljud endised siirdesoo kasvukohatüübi männikud tänaseks arenenud kõdusoo kasvukohatüübi männikuteks ja lodu kasvukohatüübi kaasikud, kõdusoo kasvukohatüübi kaasikuteks. Antud vööndi elupaigad on eranditult seotud märgalaga, nii tuleks nende kahjustamise edasiseks vältimiseks kaaluda veerežiimi endisaegse olukorra taastamist (Metsaruum OÜ, 2009).

Planeeritavad tegevused:

- turbaväljadest väljaspool asuvaltel aladel loodusliku veerežiimi taastamiseks kraave mitte hooldada.

4.2.2. Pool-looduslike koosluste taastamine ja hooldamine

Aseri MKA paiknevad poollooduslikud kooslused (puisniidud) on tsoneeritud Ridaküla piiranguvööndisse. Vastavalt 2007. a teostatud inventuurile on Mustlao puisniidul koosluse ja floristiline väärtus keskmine kuni kõrge, esteetiline väärtus kõrge, mistõttu on oluline selle taastamine. Ridaküla piiranguvööndis Veski maaüksusel (3 ha) asub samuti endine puisniit, mis kindlasti väärib taastamist (vt tegevus 4.1.1.).

Planeeritavad tegevused:

4.2.2.1. Mustlao ja Veski mü puisniidu taastamine (vastavalt 2,5 ha ja 3 ha)

- välja tuleb raiuda enamik noori haabu, kaski, saari, nii puudest kui põõsastest alles jätta vanemad ja esinduslikumad, aga ka mõned järelkasvupuud;
- tagada kõikide kaitsealuste liikide, sh kõikide kaitsealuste mets-õunapuude isendite säilimine. Seejärel peab jätkama niitmise ja/või karjatamisega;
- vana okastraataia eemaldamine Mustlao puisniidult.

- 4.2.2.2. Mustlao ja Veski mü puisniidu iga-aastane niitmine (2,5 ha ja 3 ha);
- seoses kaitsealuste taimede esinemisega ei tohi niita enne 15. juulit;
 - Mustlao puisniit asub enamuses eramaal (Karilau mü 15401:002:0342), mille omanik ei olnud huvitatud PRIAga pikaajalise lepingu sõlmimisest, seega tuleb alale leida hooldaja.
- 4.2.2.3. Kalvi hoiuala iga-aastane hooldamine (niitmine või karjatamine, u 10 ha on lagedat ala, mille niitmise saab alustada eelnevate töödeta)
- eelnevalt tuleb alale leida hooldaja/kohalik loomapidaja
- 4.2.2.4. Kalvi hoiualal võsastunud kohtadest võsa eemaldamine ja harvendamine
- metsatukkade äärealadel puisniidu-ilmelistes kooslustes ja kadakate ümbert välja raiuda lehtpuuvõsa. Alles jätta vanad kased, tammed, remmelgad, õunapuud. Võsariiet korrata mitmel aastal. Seejärel jätkata niitmise/karjatamisega. Puude raiega samal ajal võiks puhastada võsast ka Kesimetsa moonameestemaja varemed, mis asuvad sealsamas ja seega ei too kaasa olulisi lisakulutusi.
- 4.2.2.5. Karjatamise puhul rajada ümber karjatatava ala loomadele karjaaiad. Selle tegevuse vajadus selgub pärast hooldusviiside täpsustamist ja kohalike talupidajate võimaluste väljaselgitamist.
- 4.2.2.6. Arupealse hoiuala iga-aastane niitmine.

4.3. Loodusõppe- ja puhkemajanduslikud tegevused

4.3.1. Puhkemajanduse korraldamine

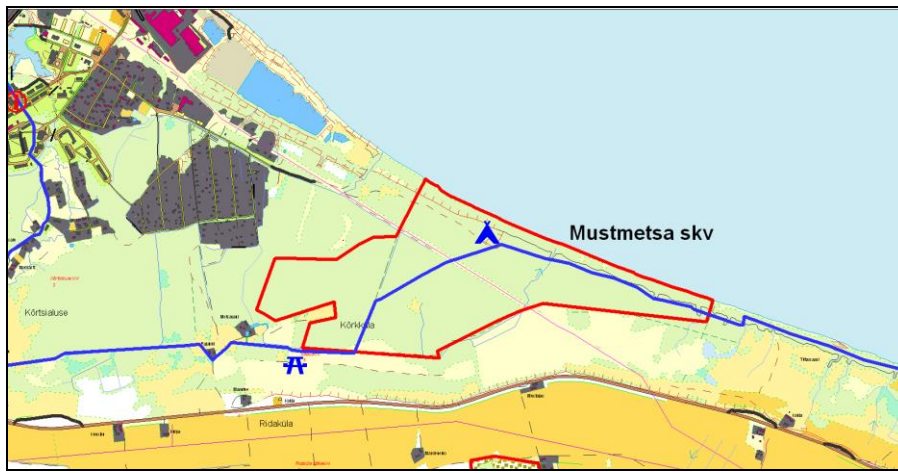
Aseri MKA hakkab läbima üle-euroopalisse matkaradade võrgustikku kuuluv E9 – Euroopa rannikurada (joonised 4 ja 5). Raja eestvedaja on MTÜ Alutaguse Matkaklubi, kohalikud omavalitsused, MTÜd.

Aseri skv – E9 kulgeb mööda klindipealset kruusateed lahustüki lõunapiiril ning kaitseala lahustükki märkimisväärselt ei mõjuta. Alternatiivvariandi korral on rada planeeritud läbima pangaalust, mis on teostatav peale trepi rekonstrueerimist. Raja kulgemist läbi pangaaluse metsa ja selle külastuskoormust tuleb hoolikalt planeerida, suhteliselt tallamistundliku pinnase tõttu kaaluda laudtee ehitamist. Matkaraja Aseri skv läbivale lõigule on planeeritud ka piknikukoht lõkketegemise võimalusega.

Mustmetsa skv – E9 jalgrada läbib Mustmetsa skv edela-lääne suunaliselt (ala täpne marsruut selgub projektjooniste valmimise järel). Rajale on planeeritud ka puhkekoht (pingid ja laud).

Joonis 4. Planeeritav ranniku matkarada E9 Aseri sihtkaitsevööndis (1 cm – 300 m)

Joonised 5. Planeeritav pankranniku matkarada E9 Mustmetsa sihtkaitsevööndis (1 cm – 300 m)

Praegu asub kaitsealal asub 2 lõkkeplatsi (RMK Kalvi lõkkekoht Aseri skv-s ja RMK Aseri lõkkekoht Mustmetsa skv-s), vt lisa 4, kaart 6.

Planeeritavad tegevused:

- 4.3.1.1. Lõkkeplatside hooldamine (2 tk, Aseri ja Mustmetsa skv).
- 4.3.1.2. Prahi koristamine, omavoliliselt rajatud laagripaikade likvideerimine jms.
- 4.3.1.3. E9 rajalõigu rajamine (raja infrastruktuur sisaldab infostende, suunaviitu, turvaposte, pinke jm).
- 4.3.1.4. Tõkkepuu paigaldamine Mustmetsa skv põhja-lõuna suunalisele sihiteele (vajaduse ilmnemisel).

4.3.2. Infotahvlid

Alal asub 2 infotahvlit (Aseri ja Mustmetsa skv lõkkekohtades, vt lisa 2, kaart 6).

Planeeritavad tegevused:

- 4.3.2.1. Infotahvlite asendamine vajadusel.
- 4.3.2.2. E9 matkaraja infotahvlite planeerimisel kaitseala puudutava info lisamine matkarajal asuvatele infostendidele.

4.4. Kaitseala tähistamine

Kaitseala välispiiri ja vööndite tähistamisel võetakse aluseks keskkonnaministri 3. juuni 2004. a määrus nr 65 (RTL 2004, 78, 1255; 2009, 11, 131) „Kaitstava loodusobjekti tähistamise kord ja tähised”.

Aseri maastikukaitseala välispiir sisenevatel teedel ja Arupealse hoiuala tähistati 2008. a Riikliku Looduskaitsekeskuse poolt. Kalvi hoiuala on tähistamata.

Planeeritavad tegevused

- 4.4.1. Vastavalt vajadusele asendada lagunenu või lõhutud piiritähiseid.
- 4.4.2. Paigaldada piiritähised ka rohkem kasutatavatele jalgradadele (nt Aseri MKA Mustmetsa skv), peale E9 valmimist ka matkaraja kaitsealale sisenemise kohtadesse ning paigaldada piiritähised Kalvi hoiualale (vt lisa 2, kaart 6).

4.5. Kavad, plaanid, eeskirjad

4.5.1. Rannu raba taastamistegevuste tehniline projekt

Tellida ala mõõdistamine, projekti koostamine ning paisregulaatorite ja tammide paiknemise asukohtade ja tüüpide määramine.

4.6. Valitsemine ja järelevalve

4.6.1. Kaitseala valitsemine

Kaitseala valitseja on Keskkonnaamet. Kaitseala valitseja ülesandeks on kaitsealal toimuva tegevuse koordineerimine, et tagada kaitse-eeskirja ja kaitsekorralduskava täitmise ja kaitstavate väärtuste säilimine, vajadusel kooskõlastuste väljastamine ning seal esitatud nõuete täitmise jälgimine.

4.6.2. Kaitse-eeskirja muutmine

Aseri MKA ja Kalvi ning Arupealse HA tuleb ühendada üheks kaitsealaks. Endistel hoiualadel hakkab kehtima piiranguvööndi režiim. Alade kaitsekord ja kitsendused uue kaitse-eeskirja kehtestamisega põhimõtteliselt ei muutu. Uue kaitse-eeskirja eelnõu projekt on lisatud lisa 3.

4.6.3. Järelevalve

Järelevalve peab tagama, et kaitsealal oleks võimalikult vähe väärkasutusi ja inimeste poolt põhjustatud kahjustusi. See on vajalik kõikide kaitseala väärtuste kaitseks. Kindlasti tuleks vältida omavolilisi raieid, lubamatut maavarade kaevandamist, risustamist ja mootorsõidukitega liiklemist väljaspool teid. Järelevalve heaks toimimiseks tuleb arendada koostööd ja informatsiooni vahetust kaitseala valitseja, järelevalvet teostavate institutsioonide, RMK ja kohaliku elanikkonna vahel.

4.6.4. Maaküsimused

Kõik jätkuvalt riigi omandis olevad maad (Aseri MKA Aseri skv-s, Kestla skv-s, piiranguvööndites, Kalvi ja Arupealse hoiualal) tuleb jätta riigile. Mustmetsa sihtkaitsevöönd kuulub RMK Ida-Virumaa metskonda. Eramaid leidub kaitsealadel vaid Aseri MKA piiranguvööndites (75,95 ha) ja Arupealse hoiualal (3,99 ha) ning nende riigile ostmise ei ole prioriteetne, kuna omanikel on piirangute kompensatsiooniks maamaksu soodustus, samuti on võimalik saada tulu metsamajandusest ja põllu- ning rohumaadel taotlema PRIA kaudu toetusi.

4.6.5. Kaitseala väärtuste teadvustamine, teabe jagamine

- Ümberkaudsed elanikud ja maaomanikud peavad olema teadlikud kaitseala olemasolust ning peamistest kaitseala väärtustest ning nendest tulenevatest muutustest looduslike ressursside tarbimisel. Asjakohast infot tuleb jagada maakonna või valla lehtedes ja voldikute kaudu. Valla lehte kirjutada artikkel kaitsealade poollooduslikest kooslustest ja nende hooldusvõimalustest.
- Looduskaitseürituste raames tuleb infot jagada elanikkonnale ja neile, kes külastavad kaitseala puhke-eesmärkidel. Loodushariduslikke üritusi tuleb korraldada vähemalt üks kord aastas.

4.6.6. Kava uuendamine

Kaitsekorraldusperioodi II etapiks (2016-2020) kaasajastatakse tegevuskava ja eelarve, võttes arvesse kaitsekorra tulemuslikkuse vahehindamisel saadud tulemusi (p 4.1.5.). Vajadusel korrigeeritakse kaitsekorralduslikke meetmeid.

Järgmist kava tuleb ette valmistada pidevalt käesoleva kaitsekorralduskava täitmise ajal. Kaitsekorralduskava järgmiseks korraldusperioodiks (2021-2030) koostatakse 2020. aastal.

Järgmise kaitsekorralduskava koostamise aluseks on käesoleva kava täitmise analüüs: kava alusel tehtud tööde dokumentatsioon, kava täitmise käigus tehtavate teadusuuringute ja seire tulemused ning nende põhjal teostatud tulemuslikkuse kontrolli hinnangud.

Koostatakse kava projekt, vajadusel täiendatakse andmeid lühiajaliste inventuuride abil, kogutakse kava projekti kohta ekspertarvamused ning korraldatakse projekti avalik arutelu. Kaitsekorralduskava lõplik variant valmib 2020. aasta lõpuks.

Tabel 4. Kavandatavad kaitsekorralduslikud tegevused, eelarve ja ajakava

Planeeritav tegevus	Maht/asukoht	Prior	2011	2012	2013	2014	2015	2016-2020	Hinnanguline maksumus (aastas)	Korraldaja
1. Inventuurid, seired, uuringud										
1.1. Keskkonnaregistri andmestiku täiustamine (kaitsealuste taimede kasvukohtade ja looduskaitselise seisundi selgitamine)	Kõik kaitsealad	I	X	X	X	X	X	X	Jooksev vajadus	KA sisene
1.2. Kestla soo linnustiku inventuur	Aseri MKA, Kestla soo	II				X				EOÜ
1.3. Riiklikud seired (ohustatud ja kaitstavad taimeliigid ning ohustatud taimekooslused)	Aseri MKA Kestla skv, Aseri skv Arupealse HA	I	X	X	X	X	X	X		EMÜ
1.4. Rannu raba taastamise tulemuslikkuse seire: taimkatte, veerežiimi ja hüdrokeemiline seire	Aseri MKA Kestla skv, freesturbaväljad	I			X	X	X	X		KA/ ülikoolid
1.5. Tulemusseire: kaitsekorra tulemuslikkuse vahehindamine	Kõik kaitsealad	I					X		Jooksev vajadus	KA
2. Hooldus-, taastamis- ja ohjamistegevused										
2.1. Rannu raba taastamine: kraavide sulgemine ja puude raie ²	Aseri MKA Kestla skv 41 ha, tervenisti JRO	I		X	X	X	X			KA/RMK
2.2. Aseri MKA puisniitude taastamine	Kokku 5,5 ha: Mustlao puisniit 2,5 ha, Veski mü puisniit 3 ha	I	X	X					20 000	KA/kohalik hooldaja
2.3. Aseri MKA puisniitude hooldamine	Kokku 5,5 ha: Mustlao puisniit 2,5 ha, Veski mü puisniit 3 ha	I			X	X	X	X	20 000	KA/kohalik hooldaja
2.5. Kalvi hoiuala hooldamine	15 ha, JRO	I	X	X	X	X	X	X	45 000	KA/kohalik hooldaja
2.6. Kalvi hoiuala koosluste taastamine (võsaraie)	3 ha, JRO	I	X	X					5 000	KA/kohalik hooldaja
2.7. Kalvi hoiuala karjaedade rajamine	Maht ja vajadus selgub pärast hooldusviiside täpsustamist	II		X						KA/kohalik hooldaja
2.8. Arupealse hoiuala puisniidu hooldamine	3,1 ha; eramaad (Magasi ja Magasi 5 mü)	I	X	X	X	X	X	X	11 500	Maaomanik
3. Loodusõppe- ja puhkemajanduslikud tegevused										
3.1. Lõkkekohtade hooldamine, prahi koristamine jm jooksvad tööd	Kõik kaitsealad	I	X	X	X	X	X	X	Jooksev vajadus	RMK
3.2. E9 matakaraaja rajamine	Aseri MKA Aseri skv, Mustmetsa skv	III				X				MTÜd, KOV

3.3. Infotahvlite hooldamine ja asendamine	2 infotahvliit (Aseri MKA Aseri ja Mustmetsa skv)	I	X	X	X	X	X	X	Jooksev vajadus	RMK
4. Tähistamine										
4.1. Tähiste hooldamine ja asendamine	kõik vööndid	I	X	X	X	X	X	X	Jooksev vajadus	RMK
4.2. Tähiste paigaldamine Aseri MKA jalgradadele ja Kalvi hoiualale		I	X						Jooksev vajadus	RMK
5. Kavad, plaanid, eeskirjad										
5.1. Rannu raba taastamisprojekti tellimine		I	X						200 000	KA/tellitav
6. Valitsemine ja järelevalve										
6.1. Pool-looduslike koosluste kaardistamine ja kandmine plk-registrisse	Aseri MKA Veski mü puisniit, Kalvi hoiuala kooslused	I	X						Jooksev vajadus	KA
6.2. Uue kaitse-eeskirja projekti koostamine ja eelnõu menetlemine		I	X	X	X				Jooksev vajadus	KA
6.3. Regulaarsed järelevalvereidid (min kord kuus)	Kõik kaitsealad	I	X	X	X	X	X	X	Jooksev vajadus	KA, KKI, RMK
6.4. Lepingute sõlmimine loodushoiutööde teostamiseks		I	X	X	X	X	X	X	Jooksev vajadus	KA
6.5. Teavitamine (avalikkusele suunatud sõnumite-uudiste publitseerimine erinevates infokanalites)		II	X	X	X	X	X	X	Jooksev vajadus	KA
6.5. Kaitsekorraldusperiood II etapi (2015-2019) tegevuskava ja eelarve täpsustamine		I					X			KA

¹ Jooksva vajadusena peetakse silmas kulusid, mis ennekõike vajavad vastutava institutsiooni töötajate aega. Reaalne materjalikulu on tühine. Nt tähistus, objektide jooksev ülevaatus jms.

² Taastamise maksumus ja maht selgub pärast projekti valmimist

³ Pool-looduslike koosluste taastamise otstarbekus ja maht selguvad pärast vastavat inventuuri

Tegevuste eelisjärjestamisel on võetud aluseks:

- kaitse-eeskirjas sätestatud põhiväärtused ja kaitse-eesmärk,
- ohutegurite aktuaalsus ja mõjus,us,
- info olemasolu ja adekvaatsus,
- tegevuste planeerimiseks vajaliku meetodika ja teostajate olemasolu, majanduslike ressursside ja tehnoloogia olemasolu,
- eesmärgi saavutatavus ning selleks tehtavate tegevuste kulutuste ja tulemuste eeldatav suhe.
- alal esineva kaitseväärtuse looduskaitseline hinnang (näit kõrge, keskmine, madal), eelistades kõrgema hinnanguga väärtusi.
- eelistada tuleb tegevusi, mis on suunatud mitme kaitse-eesmärgi täitmisele ja mitme väärtuse säilimisele.

Tegevused on tähtsusklassidesse rühmitatud alljärgnevalt (tähtsusklassidest I on olulisim):

I prioriteet – hädavajalik tegevus, millela kaitse-eesmärkide täitmine planeeritavas ajavahemikus on võimatu, see on väärtuste säilimisele ja toimiva ohuteguri kõrvaldamisele suunatud tegevus, kaitsekorralduslikkuse hindamiseks vajalik tegevus

II prioriteet – vajalik tegevus, mis on suunatud väärtuste taastamisele, eksponeerimisele ja potentsiaalsete ohutegurite kõrvaldamisel

III prioriteet – soovituslik tegevus ehk tegevus, mis aitab kaudselte kaasa väärtuste säilimisele ja taastamisele ning ohutegurite kõrvaldamisele

5. Tulemuslikkuse hindamine

Kaitsekorralduskava tulemuslikkuse analüüsiks on vajalik kõik kaitsealal läbiviidavad tööd ja muud tegevused dokumenteerida. Tähtsaimad on eelarves kajastuvad tegevused, kuid ka soovituslikud ja mittefinantseeritavad tegevused on olulised.

Tulemuslikkuse kontrolli raames läbiviidava kaitsekorralduskava toimimise analüüsi käigus selgub, kas kasutatud ressursid ja saavutatud tulemused on vastavuses ja kui suures ulatuses on saavutatud kavas soovitud eesmärgid.

Tegevuste hindamiseks on hea kasutada indikaatoreid, mille abil kaitsekorralduslike tegevuste tulemuslikkust saab hinnata:

- Kooslused - seisundit hinnatakse kooslustele iseloomulike indikaatorliikide kaudu, kas ja millisel pindalal on kooslus säilinud, kas pindala on suurenenud.
- Ohustatud liigid - hinnatakse liigi seisundi järgi (*arvukuse muutused, elujõulise populatsiooni säilimine jne*).
- Maastiku hindamise aluseks võiks olla maastikupildi tüüpilisus või vastavus soovitud tulemusele (nt avamaastiku ilme säilimine).

Kaitsekorraldus Aseri maastikukaitsealal loetakse tulemuslikuks siis, kui:

- klint on rikkumata, klindi all ja klindil prahistamist ei esine;
- Kestla soos asuvatel freesturbaväljadel on taastamistegevused läbi viidud. Eeldatavalt on kahe aasta pärast lisandunud sootaimkattele iseloomulikke varem alal puudunud liike, 5 aasta pärast on soodele omaste sambla- ja soontaimeliikide katvus märkimisväärne. Praeguste, soodele mitteomaste dominantliikide katvus on vähenenud. Samuti on vähenenud kanarbiku katvus. Oodatavad taastamistulemused on pikemalt kirjeldatud Rannu raba taastamiskavas, ptk 7;
- Kestla soo taastamise tulemuslikkuse seire kestab järjepidevalt;
- kõikide kaitsealuste taimede kasvukohad ja nende looduskaitsealine seisund on teada, taimede asukohad on registreeritud EELISes;
- kaitsealuste taimeliikide asurkonnad (tabel 3) on säilinud;
- on tagatud metsade looduslik areng Aseri ja Mustmetsa sihtkaitsevööndis, prahistamist ja inimtegevuse kahjustavat mõju väljaspool radu ja puhkekohti pole, omavoliliselt rajatud lõkkeplatse pole;
- Kestla skv-s kraave ei hooldata ja taastumas on looduslik veerežiim;
- Mustlao ja Veski mü puisniidud on taastatud ja seda hooldatakse regulaarselt;
- metsaelupaigatüüpide pindala on samal tasemel või pikas perspektiivis suurenemas seoses inim mõju lakkamisega:
 - looduslikus seisundis rabad (7110) - pindala on vähemalt 29,71 ha, elupaigatüübi soodne seisund on säilinud;
 - vanad loodusmetsad (9010*) (sh osaliselt degradeerunud, kuid taastumisvõimelised puistud) esinevad 35 hektari ulatuses. Hetkel vanusele mittevastavad puistud saavutavad elupaigatüübile vastavad tunnused 30-50 aasta perspektiivis seoses metsade arenguga loodusliku protsessina;
 - soostuvate ja soo-lehtmetsade (9080*) pindala on vähemalt 28,6 ha, kuivendatud metsades jäetakse kuivendussüsteem hooldamata ja ajapikku võib taastuda looduslik veerežiim;
 - pangametsad (9180*) on säilinud looduslikus seisundis kogu kaitseala klindi ulatuses 30 ha suurusel alal;
 - siirdesoo ja rabametsade (91D0*) pindala on vähemalt 122,6 ha, kuivendusest rikutud metsades võib taastuda aegamööda looduslik veerežiim.

Kaitsekorraldus Kalvi hoiualal loetakse tulemuslikuks siis, kui:

- Kalvi hoiuala elupaigatüübid on kaardistatud ja kantud pool-looduslike koosluste registrisse;
- Kalvi hoiualale on leitud hooldaja ja ala hooldatakse (niidetakse/karjatatakse) regulaarselt;
- elupaigatüüpidele iseloomulikud tunnused ja liigiline koosseis on säilinud.

Kaitsekorraldus Arupealse hoiualal loetakse tulemuslikuks siis, kui:

- Arupealse hoiualast niidetakse regulaarselt vähemalt 3,1 ha;
- puisniidule iseloomulik ilme ja liigiline koosseis on säilinud.

Kasutatud materjalid

- Arold, I. 2005. Eesti maastikud. Tartu.
- Aseri maastikukaitseala kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri. Vabariigi Valitsuse määruse eelnõu.
- Eesti Looduse Infosüsteem EELIS.
- Eesti Märgalade Ühing (2009). Rannu raba hüljatud freesturbaväljade uuringud ja taastamiskava. TVL nr IV 5.6-7.1/12 aruanne. MTÜ Eesti Märgalade Ühing, Tallinn.
- Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri. Vabariigi Valitsuse 5. augusti 2004. a korraldus nr 615-k. – RTL, 19.08.2004, 111, 1758.
- EÜ Nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku taimestiku ja loomastiku kaitsest. – EÜT L 206, 22.07.1992, 7-50.
- Helm, A. 2009. Eesti loopealsed ja kadastikud (juhend koosluste hooldamiseks ja taastamiseks). Tartu Ülikool, Pärandkoosluste Kaitse Ühing.
- Ida-Virumaa arengustrateegia 2005-2013. <http://portaal.ell.ee/5415>
- Ilomets, M. 2002. Kaotused ja küsitavad võidud. – Eesti Loodus 2002: 465–467.
- Kink, H. 2003. Turba kaevandamine ohustab veevarusid. – Eesti Loodus 2003: 74–75.
- Laasimer, L. 1958. Eesti NSV geobotaaniline rajoneerimine. Eesti NSV Teaduste Akadeemia. Tallinn.
- Leis, M. 2009. Aseri MKA, Päite MKA ja Kurtna MKA sammalde inventuur. TVL nr IV 5.6-7/8 aruanne. EMÜ Põllumajanduse ja keskkonna instituut, Tartu.
- Looduskaitseeadus. – RTI, 30.04.2004, 38, 258.
- Metsaruum OÜ 2009. Aseri MKA metsamajanduskava, koostaja A. Täpsi.
- Paal, J. 1997. Eesti taimede kasvukohatüüpide klassifikatsioon. Tallinn.
- Paal, J. 2000. Loodusdirektiivi elupaigatüüpide käsiraamat. Tartu.
- Paal, J., Vellak, K., Ingerpuu, N. 2001. Eesti pangametsade liigiline koosseis, klassifikatsioonistruktuur ja seos peamiste mullaparameetritega. – Metsanduslikud uurimused XXXV: 104–132.
- Paal, J., Rajandu E. 2009. Muraka looduskaitseala, Aseri maastikukaitseala, Päite maastikukaitseala ja Kurtna maastikukaitseala taimestiku ja taimkatte inventuur. TVL nr IV 5.6-7/6 aruanne, Tartu.
- Pihu, S. 2006. Aseri MKA kaitsekorralduskava 2007-2016, Tartu.
- Pärandkoosluste Kaitse Ühing 2007. Ida-Virumaa pool-looduslike koosluste inventuur. TVL nr 2006/5-7 aruanne, Tartu.
- Suija, A. 2009. Kurtna, Aseri ja Päite maastikukaitseala samblike inventuur. Aruanne. TÜ BÖI, Tartu.
- Viilma, K., jt 2008. Ida-Viru regiooni kaitstavate loodusobjektide külastustegevuse korraldamise kava 2008-2013, Iisaku.
- Pärandkoosluste Kaitse Ühing, Keskkonnaministeerium, 2007. 171 hoiuala pool-looduslike koosluste kaitsekorralduskava 2008-2011.

Lisa 1. Aseri maastikukaitseala kaitse-eeskiri

Aseri maastikukaitseala kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri

Vastu võetud Vabariigi Valitsuse 9. mai 2007. a määrusega nr 134 ([RT I 2007, 36, 244](#)), jõustunud 18.05.2007

1. peatükk ÜLDSÄTTED

§ 1. Aseri maastikukaitseala kaitse-eesmärk

(1) Aseri maastikukaitseala² (edaspidi *kaitseala*) võetakse kaitse alla:

- 1) looduslike panga- ja palumetsade, soo- ja poollooduslike koosluste, kaitsealuste liikide elupaikade ning piirkonna keskkonnaseisundi kaitseks;
- 2) elupaigatüüpide, mida nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta nimetab I lisas – eelluidete (2110)³, lubjavaesel mullal liigirikaste niitude (6270*), niiskuslembeste kõrgrohustute (6430), rabade (7110*), lubjakivipaljandite (8210), liivakivipaljandite (8220), vanade loodusmetsade (9010*), rohunditerikaste kuusikute (9050), puiskarjamaade (9070), soostuvate ja soo-lehtmetsade (9080*), rusukallete ja jäärakute metsade (9180*) ning siirdesoo- ja rabametsade (91D0*) kaitseks;
- 3) II kaitsekategooria taimeliikide – sookäpa (*Hammarbya paludosa*) ja pruuni raunjala (*Asplenium trichomanes*) ning III kaitsekategooria liikide – kahelehise käokeele (*Platanthera bifolia*), kuradi sõrmkäpa (*Dactylorhiza maculata*), soo-neiuvaiba (*Epipactis palustris*), laialehise neuuvaiba (*Epipactis helleborine*), roomava öövilke (*Goodyera repens*), hariliku ungrukolla (*Huperzia selago*), karukolla (*Lycopodium clavatum*), pruunika pesajuure (*Neottia nidus-avis*), metsõunapuu (*Malus sylvestris*), hariliku käoraamatu (*Gymnadenia conopsea*), mets-kuukressi (*Lunaria rediviva*) kaitse.

(2) Kaitseala maa-ala jaguneb vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele kolmeks sihtkaitsevööndiks ja kaheks piiranguvööndiks.

(3) Kaitsealal tuleb arvestada «Looduskaitsealades» sätestatud piiranguid käesolevas määruses sätestatud erisustega.

§ 2. Kaitseala asukoht

- (1) Kaitseala asub Ida-Viru maakonnas Aseri vallas Aseriaru, Kalvi, Kestla, Koogu, Kõrkküla ja Rannu külas.
- (2) Kaitseala välispiir ja vööndite piirid on esitatud kaardil määruse lisas⁴.

§ 3. Kaitseala valitseja

Kaitseala valitseja on Keskkonnaamet.

[[RT I 2009, 7, 48](#) – jõust. 1.02.2009]

2. peatükk KAITSEKORRA ÜLDPÕHIMÕTTED

§ 4. Lubatud tegevus

- (1) Inimestel on lubatud viibida, korjata marju, seeni ja muid metsa kõrvalsaadusi ning püüda kala kogu kaitsealal.
- (2) Füüsilise isiku või eraõigusliku juriidilise isiku omandis oleval kinnisasjal viibimine on lubatud, arvestades «Asjaõigusseaduses» ja «Looduskaitsealades» sätestatud.
- (3) Telkimine ja lõkke tegemine kaitsealal on lubatud ainult paikades, mis on kaitseala valitseja nõusolekul selleks ette valmistatud ja tähistatud.
- (4) Kaitsealal on 1. septembrist 28. veebruarini lubatud jahipidamine ulukite arvukuse reguleerimise eesmärgil.
- (5) Kaitseala teedel on lubatud sõidukiga sõitmine, jalgrattaga sõitmine on lubatud ka radadel. Maastikusõidukiga sõitmine on lubatud kaitseala valitseja nõusolekul. Jalgrattaga sõitmine väljaspool teid ja radu, mootorsõidukiga sõitmine väljaspool teid ja maastikusõidukiga sõitmine kaitseala valitseja nõusolekuta on

lubatud järelevalve- ja päästetöödel, kaitseala valitsemisega seotud tegevuses, käesoleva kaitse-eeskirjaga lubatud töödel ning sihtkaitsevööndis kaitseala valitseja nõusolekul teostatavas teadustegevuses ning piiranguvööndis teostatavatel liinirajatiste hooldustöödel ja maatulundusmaal metsamajandustöödel või põllumajandustöödel.

§ 5. Keelatud tegevus

Kaitseala valitseja nõusolekuta on kaitsealal keelatud:

- 1) muuta katastriüksuse kõlvikute piire ja sihtotstarvet;
- 2) koostada maakorralduskava ja teostada maakorraldustoiminguid;
- 3) väljastada metsamajandamiskava;
- 4) kehtestada detailplaneeringut ja üldplaneeringut;
- 5) anda nõusolekut väikeehitise, sealhulgas lautri või paadisilla ehitamiseks;
- 6) anda projekteerimistingimusi;
- 7) anda ehitusluba;
- 8) rajada uut veekogu, mille pindala on suurem kui viis ruutmeetrit, kui selleks ei ole vaja anda vee erikasutusluba, ehitusluba või nõusolekut väikeehitise ehitamiseks.

§ 7. Tegevuse kooskõlastamine

(1) Kaitseala valitseja ei kooskõlasta tegevust, mis kaitse-eeskirja kohaselt vajab kaitseala valitseja nõusolekut, kui see võib kahjustada kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või seisundit.

(2) Kui tegevust ei ole kaitseala valitsejaga kooskõlastatud või tegevuses ei ole arvestatud kaitseala valitseja kirjalikult seatud tingimusi, mille täitmisel tegevus ei kahjusta kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või seisundit, ei teki isikul, kelle huvides nimetatud tegevus on, vastavalt «Haldusmenetluse seadusele» õiguspärast ootust sellise tegevuse õiguspärasuse osas.

(3) Keskkonnaministeeriumil või Keskkonnaametil on keskkonnamõju hindamise järelevalvajana õigus määrata kaitseala kaitseks keskkonnanõudeid, kui kavandatav tegevus võib kahjustada kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või seisundit.

3. peatükk SIHTKAITSEVÖÖND

§ 8. Sihtkaitsevööndi määratlus

(1) Sihtkaitsevöönd on kaitseala osa seal väljakujunenud või kujundatavate looduslike ja poollooduslike koosluste säilitamiseks ja taastamiseks.

(2) Kaitsealal on kolm sihtkaitsevööndit:

- 1) Aseri sihtkaitsevöönd;
- 2) Mustmetsa sihtkaitsevöönd;
- 3) Kestla sihtkaitsevöönd.

§ 9. Sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk

(1) Kestla sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on kaitsealuste liikide elupaikade hoidmine, elustiku mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine, pankranniku lõigu kaitse.

(2) Aseri ja Mustmetsa sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on metsaökosüsteemi arengu tagamine üksnes loodusliku protsessina.

§ 10. Lubatud tegevus

(1) Sihtkaitsevööndis on lubatud kuni 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistatud ja tähistatud kohtades. Rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistamata ja tähistamata kohas ning rohkem kui 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine on lubatud kaitseala valitseja nõusolekul.

(2) Sihtkaitsevööndis on lubatud kaitseala valitseja nõusolekul:

- 1) hooldustööd kaitsealuste liikide elutingimuste säilitamiseks;
- 2) olemasolevate maaparandussüsteemide hoiutööd;
- 3) Kestla sihtkaitsevööndis sookoosluste taastamine;

- 4) Kestla sihtkaitsevööndis metsakoosluse kujundamine vastavalt kaitse-eesmärgile, kusjuures kaitseala valitsejal on õigus esitada nõudeid raieaja ja -tehnoloogia, metsamaterjali kokku- ja väljaveo, raielangi suuruse, kuju, puhastamise viiside ning puistu koosseisu ja täiuse osas;
- 5) olemasolevate ehitiste hooldustööd.

§ 11. Keelatud tegevus

Sihtkaitsevööndis on keelatud:

- 1) majandustegevus;
- 2) loodusvarade kasutamine;
- 3) uute ehitiste püstitamine, välja arvatud õppe- ja matkaradade ning nendega seotud ajutiste rajatiste rajamine ja Kestla sihtkaitsevööndis tootmisotstarbete ehitiste püstitamine kaitseala tarbeks.

4. peatükk PIIRANGUVÖÖND

§ 12. Piiranguvööndi määratlus

- (1) Piiranguvöönd on kaitseala osa, mis ei kuulu sihtkaitsevööndisse.
- (2) Kaitsealal on kaks piiranguvööndit:
 - 1) Sooserva piiranguvöönd;
 - 2) Ridaküla piiranguvöönd.

§ 13. Piiranguvööndi kaitse-eesmärk

Piiranguvööndi kaitse-eesmärk on elustiku mitmekesisuse, ökoloogilise stabiilsuse ja maastikuilme säilitamine.

§ 14. Lubatud tegevus

- (1) Piiranguvööndis on lubatud:
 - 1) majandustegevus;
 - 2) väetiste kasutamine.
- (2) Kaitseala valitseja nõusolekul on piiranguvööndis lubatud:
 - 1) veekogude veetaseme ja kaldajoone muutmise;
 - 2) ehitiste, kaasa arvatud ajutiste ehitiste püstitamine, arvestades käesoleva määruse § 5 punktides 4–7 sätestatud.
- (3) Piiranguvööndis on lubatud rahvaürituse korraldamine kohas, mis kaitseala valitseja nõusolekul on selleks ette valmistatud, ning kuni 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistamata kohas. Rohkem kui 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistamata kohas on lubatud kaitseala valitseja nõusolekul.

§ 15. Keelatud tegevus

Piiranguvööndis on keelatud:

- 1) uue maaparandussüsteemi rajamine;
- 2) maavarade kaevandamine, välja arvatud «Maapõueseaduse» § 59 lõikes 2 sätestatud juhul kaitseala valitsejaga kooskõlastatud kohtades;
- 3) uuendusraie, välja arvatud turberaie perioodiga vähemalt 40 aastat, kusjuures tuleb säilitada koosluse liikide ja vanuse mitmekesisus;
- 4) biotsiidi ja taimekaitsevahendi kasutamine metsamaal ja looduslikul rohumaal;
- 5) puhtpuistute kujundamine ja energiapuistute rajamine;
- 6) puidu kokku- ja väljavedu külmumata pinnasel.

§ 16. Vajalik tegevus

Ridaküla piiranguvööndis on poollooduslike koosluste ja looduslike rohumaade esinemisaladel nende ilme ja liigikoosseisu tagamiseks vajalik rohu niitmine või loomade karjatamine.

¹ Nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50; C 241, 29.08.1994, lk 175; L 305, 8.11.1997, lk 42–65; L 236, 23.09.2003,

lk 667–702; L 284, 31.10.2003, lk 1–53).

² Tulenevalt Vabariigi Valitsuse 5. augusti 2004. a korralduse nr 615-k «Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri» lisa 1 punkti 2 alapunktist 20 jääb kaitseala osaliselt Aseri loodusalale, kus tegevuse kavandamisel tuleb hinnata selle mõju loodusala kaitse-eesmärkidele, arvestades Natura 2000 võrgustiku alade suhtes kehtivaid erisusi.

³ Sulgudes on siin ja edaspidi kaitstava elupaigatüübi koodinumber vastavalt nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisale. Tärniga (*) on tähistatud esmatähtsad elupaigatüübid.

Lisa 2. Hoiualade kaitse alla võtmise määrus

Hoiualade kaitse alla võtmine Ida-Viru maakonnas¹

Vastu võetud Vabariigi Valitsuse 5. mai 2005. a määrusega nr 93 ([RT I 2005, 25, 195](#)), jõustunud 20.05.2005

§ 1. Ida-Viru maakonnas kaitse alla võetavad hoiualad ja kaitse alla võtmise eesmärk

- (1) Ida-Viru maakonnas võetakse kaitse alla järgmised hoiualad:
- 1) Arupealse hoiuala, mille kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku taimestiku ja loomastiku kaitse kohta I lisas nimetatud elupaigatüübi – puisniitude (6530*)² kaitse;
 - 2) Atsalama hoiuala, mille kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüüpide – liigirikaste niitude lubjavaesel mullal (6270*) ja puiskarjamaade (9070) kaitse;
 - 3) Avijõe hoiuala, mille kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüübi – jõgede ja ojade (3260) kaitse ning II lisas nimetatud liikide – hariliku võldase (*Cottus gobio*) ja rohe-vesihobu (*Ophiogomphus cecilia*) elupaikade kaitse;
 - 4) Kalvi hoiuala, mille kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüübi – kadastike (5130) kaitse;
 - 5) Loode-Peipsi hoiuala, mille kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 79/409/EMÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta I lisas nimetatud linnuliikide ja I lisas nimetatamata rändlinnuliikide elupaikade kaitse. Liigid, kelle elupaika kaitstakse, on: viupart (*Anas penelope*), suur-laukhani (*Anser albifrons*), rabahani (*Anser fabalis*), sõtkas (*Bucephala clangula*), väikeluik (*Cygnus columbianus bewickii*), laululuik (*Cygnus cygnus*), hallpõsk-pütt (*Podiceps griseigena*);
 - 6) Narva jõe alamjooksu hoiuala, mille kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüübi – jõgede ja ojade (3260) kaitse ning II lisas nimetatud liikide – hariliku võldase (*Cottus gobio*), tõugja (*Aspius aspius*), hingi (*Cobitis taenia*), vingerja (*Misgurnus fossilis*), merisuti (*Petromyzon marinus*), jõesilmu (*Lampetra fluviatilis*), vinträime (*Alosa fallax*) ja lõhe (*Salmo salar*) elupaikade kaitse;
 - 7) Narva jõe ülemjooksu hoiuala, mille kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüübi – jõgede ja ojade (3260) kaitse ning II lisas nimetatud liikide – hariliku võldase (*Cottus gobio*), tõugja (*Aspius aspius*), hingi (*Cobitis taenia*), vingerja (*Misgurnus fossilis*) ning paksukojalise jõekarbi (*Unio crassus*) elupaikade kaitse;
 - 8) Pada jõe hoiuala, mille kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüübi – jõgede ja ojade (3260) kaitse ning II lisas nimetatud liigi – jõesilmu (*Lampetra fluviatilis*) elupaiga kaitse;
 - 9) Pühajõe hoiuala, mille kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüübi – jõgede ja ojade (3260) kaitse ning II lisas nimetatud liigi – jõesilmu (*Lampetra fluviatilis*) elupaiga kaitse;
 - 10) Raju hoiuala, mille kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüübi – lamminiitude (6450) kaitse;
 - 11) Sahmeni hoiuala, mille kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüübi – vähe- kuni keskoitelise mõõdukalt kareda veega järvede (3130) kaitse ning II lisas nimetatud liigi – hariliku tõugja (*Aspius aspius*) elupaiga kaitse;
 - 12) Tagajõe hoiuala, mille kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüübi – lamminiitude (6450) kaitse;
 - 13) Uljaste järvede hoiuala, mille kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüüpide – liiva-alade vähetoiteliste järvede (3110) ning huumustoiteliste järvede ja järvikute (3160) kaitse.

(2) Lõikes 1 nimetatud hoiualade piirid on esitatud kaartidel määruse lisas³.

§ 2. Hoiualade valitseja

Paragrahvi 1 lõikes 1 nimetatud hoiualade valitseja on Keskkonnaamet.
[\[RT I 2009, 7, 48](#) – jõust. 1.02.2009]

¹ EÜ nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku taimestiku ja loomastiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50; C 241, 29.08.1994, lk 175; L 305, 8.11.1997, lk 42–65; L 236, 23.09.2003, lk 667–702; L 284, 31.10.2003, lk 1–53) ja EÜ nõukogu direktiiv 79/409/EMÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (EÜT L 103, 25.04.1979, lk 1–18; L 291, 19.11.1979, lk 111; L 319, 7.11.1981, lk 3–15; L 233, 30.08.1985, lk 33–41; L 302, 15.11.1985, lk 218; L 100, 16.04.1986, lk 22–25; L 115, 8.05.1991, lk 41–55; L 164, 30.06.1994, lk 9–14; C 241, 29.08.1994, lk 175; L 223, 13.08.1997, lk 9–17; L 236, 23.09.2003, lk 667–702).

² Sulgudes on siin ja edaspidi kaitstava elupaigatüübi koodinumber vastavalt EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisale. Tärniga (*) on tähistatud esmatähtsad elupaigatüübid.

³ Hoiualade piirid on märgitud määruse lisas esitatud kaardile Eesti põhikaardi alusel (möötkava 1:10 000) (välja arvatud Narva jõe alamjooksu ja ülemjooksu hoiualad, mis on põhikaardi puudumise tõttu kantud katastrikaardile (möötkava 1:10 000)), kasutades Lamberti koonilist Euref EST 92 projektsiooni, kinnitatud kaitsealade välispiire ja maakatastri andmeid 2004. a juuni seisuga.

Alade kaartidega saab tutvuda Keskkonnaametis, Keskkonnaministeeriumis, keskkonnaregistris ning maainfosüsteemis (www.maaamet.ee).

[[RT I 2010, 13, 70](#) – jõust. 1.04.2010]

Lisa 3. Aseri maastikukaitseala uue kaitse-eeskirja eelnõu projekt

Aseri maastikukaitseala kaitse-eeskiri¹

1. peatükk ÜLDSÄTTED

§ 1. Aseri maastikukaitseala kaitse-eesmärk

(1) Aseri maastikukaitseala² (edaspidi *kaitseala*) kaitse-eesmärk on:

- 1) looduslike panga- ja palumetsade, soo- ja poollooduslike koosluste, kaitsealuste liikide elupaikade ning piirkonna keskkonnaseisundi kaitse;
- 2) elupaigatüüpide, mida nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta nimetab I lisas – püsitaimestuga kivirandade (1220)³, eelluidete (2110), kadastike (5130), lubjavesel mullal liigirikaste niitude (6270*), puisniitude (6530*), rabade (7110*), lubjakivipaljandite (8210), liivakivipaljandite (8220), vanade loodusemetsade (9010*), rohunditerikaste kuusikute (9050), soostuvate ja soolehtmetsade (9080*), rusukallete ja jäärakute metsade (9180*) ning siirdesoo- ja rabametsade (91D0*) kaitse;
- 3) II kaitsekategooria taimeliikide – sookäpa (*Hammarbya paludosa*) ja pruuni raunjala (*Asplenium trichomanes*) ning III kaitsekategooria liikide – kahelehise käokeele (*Platanthera bifolia*), kuradi sõrmkäpa (*Dactylorhiza maculata*), soo-neiuvaiba (*Epipactis palustris*), laialehise neiuvaiba (*Epipactis helleborine*), roomava öövilke (*Goodyera repens*), hariliku ungrukolla (*Huperzia selago*), karukolla (*Lycopodium clavatum*), pruunika pesajuure (*Neottia nidus-avis*), metsõunapuu (*Malus sylvestris*), hariliku käoraamatu (*Gymnadenia conopsea*), mets-kuukressi (*Lunaria rediviva*) kaitse.

(2) Kaitseala maa-ala jaguneb vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele kolmeks sihtkaitsevööndiks ja neljaks piiranguvööndiks.

(3) Kaitsealal tuleb arvestada «Looduskaitseaduses» sätestatud piiranguid käesolevas määruses sätestatud erisustega.

§ 2. Kaitseala asukoht

- (1) Kaitseala asub Ida-Viu maakonnas Aseri vallas Aseriaru, Kalvi, Kestla, Koogu, Kõrkküla ja Rannu külas.
- (2) Kaitseala välispiir ja vööndite piirid on esitatud kaardil määruse lisas⁴.

§ 3. Kaitseala valitseja

Kaitseala valitseja on Keskkonnaamet.

2. peatükk KAITSEKORRA ÜLDPÕHIMÕTTED

§ 4. Lubatud tegevus

- (1) Inimestel on lubatud viibida ning korjata marju ja seeni kogu kaitsealal.
- (2) Füüsilise isiku või eraõigusliku juriidilise isiku omandis oleval kinnisasjal viibimine on lubatud, arvestades «Asjaõigusseaduses» ja «Looduskaitseaduses» sätestatud.
- (3) Kaitsealal on lubatud kalapüük ja jahipidamine.

(4) Telkimine ja lõkke tegemine kaitsealal on lubatud ainult paikades, mis on kaitseala valitseja nõusolekul selleks ette valmistatud ja tähistatud.

(5) Kaitsealal on lubatud kuni 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistatud ja tähistatud kohtades. Rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistamata ja tähistamata kohas ning rohkem kui 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine on lubatud kaitseala valitseja nõusolekul.

(6) Kaitseala teedel on lubatud sõidukiga sõitmine. Maastikusõidukiga sõitmine on lubatud kaitseala valitseja nõusolekul. Sõidukiga sõitmine väljaspool teid ja maastikusõidukiga sõitmine kaitseala valitseja nõusolekuta on lubatud järelevalve- ja päästetöödel, kaitse-eeskirjaga lubatud töödel, kaitseala kaitse korraldamise ja valitsemisega seotud töödel, kaitseala valitseja nõusolekul teostatavas teadustegevuses, liinirajatiste hooldamiseks vajalikel töödel ja maatulundusmaal metsamajandustöödel või põllumajandustöödel.

§ 5. Keelatud tegevus

Kaitseala valitseja nõusolekuta on kaitsealal keelatud:

- 1) muuta katastriüksuse kõlvikute piire ja sihtotstarvet;
- 2) koostada maakorralduskava ja teostada maakorraldustoiminguid;
- 3) kehtestada detailplaneeringut ja üldplaneeringut;
- 4) anda nõusolekut väikeehitise, sealhulgas lautri või paadisilla ehitamiseks;
- 5) anda projekteerimistingimusi;
- 6) anda ehitusluba;
- 7) rajada uut veekogu, mille pindala on suurem kui viis ruutmeetrit, kui selleks ei ole vaja anda vee erikasutusluba, ehitusluba või nõusolekut väikeehitise ehitamiseks.

§ 7. Tegevuse kooskõlastamine

(1) Kaitseala valitseja ei kooskõlasta tegevust, mis kaitse-eeskirja kohaselt vajab kaitseala valitseja nõusolekut, kui see võib kahjustada kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või seisundit.

(2) Kui tegevust ei ole kaitseala valitsejaga kooskõlastatud või tegevuses ei ole arvestatud kaitseala valitseja kirjalikult seatud tingimusi, mille täitmisel tegevus ei kahjusta kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või seisundit, ei teki isikul, kelle huvides nimetatud tegevus on, vastavalt «Haldusmenetluse seadusele» õiguspärast ootust sellise tegevuse õiguspärasuse osas.

(3) Keskkonnaministeeriumil või Keskkonnaametil on keskkonnamõju hindamise järelevalvajana õigus määrata kaitseala kaitseks keskkonnanõudeid, kui kavandatav tegevus võib kahjustada kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või seisundit.

3. peatükk SIHTKAITSEVÕÖND

§ 8. Sihtkaitsevööndi määratlus

(1) Sihtkaitsevöönd on kaitseala osa seal väljakujunenud või kujundatavate looduslike ja poollooduslike koosluste säilitamiseks ja taastamiseks.

(2) Kaitsealal on kolm sihtkaitsevööndit:

- 1) Aseri sihtkaitsevöönd;
- 2) Mustmetsa sihtkaitsevöönd;
- 3) Kestla sihtkaitsevöönd.

§ 9. Sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk

(1) Kestla sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on kaitsealuste liikide elupaikade hoidmine, elustiku mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine.

(2) Aseri ja Mustmetsa sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on metsaökosüsteemi arengu tagamine üksnes loodusliku protsessina ja pankranniku lõigu kaitse.

§ 10. Lubatud tegevus

Sihtkaitsevööndis on lubatud kaitseala valitseja nõusolekul:

- 1) kaitsealuste liikide elutingimuste säilitamiseks vajalik tegevus;
- 2) Kestla sihtkaitsevööndis sookoosluste ja veerežiimi taastamine;
- 3) Kestla sihtkaitsevööndis metsakoosluse kujundamine vastavalt kaitse-eesmärgile, kusjuures kaitseala valitsejal on õigus esitada nõudeid raieaja ja -tehnoloogia, metsamaterjali kokku- ja väljaveo ning puistu koosseisu ja täiuse osas;
- 4) tootmisotstarbeta rajatise rajamine kaitseala tarbeks ja olemasolevate ehitiste hooldustööd.

§ 11. Keelatud tegevus

Sihtkaitsevööndis on keelatud:

- 1) majandustegevus;
- 2) loodusvarade kasutamine;
- 3) uute ehitiste püstitamine, välja arvatud § 10 lõike 2 punktis 5 sätestatud tingimustel.

4. peatükk PIIRANGUVÖÖND

§ 12. Piiranguvööndi määratlus

(1) Piiranguvöönd on kaitseala osa, mis ei kuulu sihtkaitsevööndisse.

(2) Kaitsealal on neli piiranguvööndit:

- 1) Sooserva piiranguvöönd;
- 2) Ridaküla piiranguvöönd;
- 3) Kalvi piiranguvöönd;
- 4) Arupealse piiranguvöönd.

§ 13. Piiranguvööndi kaitse-eesmärk

Piiranguvööndi kaitse-eesmärk on elustiku mitmekesisuse, ökoloogilise stabiilsuse ja maastikuilme säilitamine.

§ 14. Lubatud tegevus

(1) Piiranguvööndis on lubatud majandustegevus.

(2) Kaitseala valitseja nõusolekul on piiranguvööndis lubatud:

- 1) veekogude veetaseme ja kaldajoone muutmine;
- 2) ehitise, kaasa arvatud ajutise ehitise püstitamine.

§ 15. Keelatud tegevus

Piiranguvööndis on keelatud:

- 1) uue maaparandussüsteemi rajamine;
- 2) maavarade kaevandamine;
- 3) uuendusraie, välja arvatud turberaie perioodiga vähemalt 40 aastat, kusjuures tuleb säilitada koosluse liikide ja vanuse mitmekesisus;
- 4) biotsiidi, taimekaitsevahendi ja väetiste kasutamine, välja arvatud põllumaal;

- 5) puhtpuistute kujundamine ja energiapuistute rajamine;
- 6) puidu kokku- ja väljavedu külmumata pinnasel.

§ 16. Vajalik tegevus

Piiranguvõõndis on poollooduslike koosluste ja looduslike rohumaade esinemisaladel nende ilme ja liigikoosseisu tagamiseks vajalik rohu niitmine või loomade karjatamine.

5. peatükk RAKENDUSSÄTE

§ 17. Määruse kehtetuks tunnistamine

Vabariigi Valitsuse 9. veebruari 2007. a määrus nr 134 „Aseri maastikukaitseala kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri” (RT I 2007, 36, 244; 2010, 13, 70) tunnistatakse kehtetuks.

§ 18. Määruse muutmine

Vabariigi Valitsuse 5. mai 2005. a määruse nr 93 “Hoiualade kaitse alla võtmine Ida-Viru maakonnas” (RT I 2005, 25, 195; 2010, 13, 70) § 1 lõike 1 punktid 1 ja 4 tunnistatakse kehtetuks.

¹ Nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50).

² Kaitseala on moodustatud Vabariigi Valitsuse 9. mai 1997. a määrusega nr 134 “Aseri maastikukaitseala kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri” (RT I 2007, 36, 244; 2010, 13, 70) ja 5. mai 2005. a määrusega nr 93 “Hoiualade kaitse alla võtmine Ida-Viru maakonnas” (RT I 2005, 25, 195; 2010, 13, 70). Tulenevalt Vabariigi Valitsuse 5. augusti 2004. a korralduse nr 615-k „Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri“ punkti 2 alapunktist 26 hõlmab kaitseala Aseri loodusala, kus tegevuse kavandamisel tuleb hinnata selle mõju kaitse-eesmärkidele, arvestades Natura 2000 võrgustiku alade suhtes kehtivaid erisusi.

³ Sulgudes on siin ja edaspidi kaitstava elupaigatüübi koodinumber vastavalt nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisale. Tärniga (*) on tähistatud esmatähtsad elupaigatüübid.

⁴ Kaitseala välispiir on märgitud määruse lisas esitatud kaardil, mille koostamisel on kasutatud Eesti põhikaarti (mõõtkava 1: 10 000) ja maakatastri andmeid seisuga aprill 2010.

Määruse seletuskirjaga saab tutvuda Keskkonnaministeeriumi kodulehel www.envir.ee.

Ala kaardiga saab tutvuda Keskkonnaametis, keskkonnaregistris ja maainfosüsteemis (www.maaamet.ee).

Lisa 4. Kaardid

Kaart 1. Kaitsealade asukoht 1:500 000

Kaart 2. Aseri MKA, Kalvi HA ja Arupealse HA asukoht 1:50 000

Kaart 3. Kaitsealade vööndid 1:35 000

Kaart 4. Aseri MKA, Kalvi HA ja Arupealse HA maa omandivormid 1:40 000

Kaart 5. Aseri MKA, Kalvi HA ja Arupealse HA loodusdirektiivi elupaigatüübid 1:40 000

Kaart 6. Aseri MKA, Kalvi HA ja Arupealse HA rajatised ja tegevused